

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

HAYAT BİLGİSİ DERSİNE YÖNELİK YAPILAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN META-ANALİZİ

Fadime DAĞİSTAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019- Fadime DAĞISTAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

HAYAT BİLGİSİ DERSİNE YÖNELİK YAPILAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN META-ANALİZİ

A META-ANALYSIS OF THE POSTGRADUATE THESIS IN
THE FIELD OF LIFE SCIENCE CLASS

Hazırlayan
Fadime DAĞİSTAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Menderes ÜNAL

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Fadime DAĞISTAN tarafından hazırlanan “*Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin Meta-Analizi*” adlı tez çalışması 02/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Doç. Dr. Menderes ÜNAL

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Bayram TAY

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/09/2019

Fadime DAĞISTAN

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ DERSİNE YÖNELİK YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN META-ANALİZİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Fadime DAĞISTAN

Danışman: Doç. Dr. Menderes ÜNAL

2019 – (XI+66)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Menderes ÜNAL

Prof. Dr. Bayram TAY

Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Bu araştırmada Hayat Bilgisi dersi ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin; gerçekleştirildikleri lisansüstü düzeyine, hazırlandıkları üniversite, anabilim dalına ve yıla, seçilen anahtar kelimelere, kullanılan araştırma yöntemine, veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada konuyla ilgili olarak 1988-2018 yılları arasında yapılmış olan, tez adında “Hayat Bilgisi” kelimesini içeren, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki lisansüstü tezler, veri kaynağını oluşturmuştur. Araştırmada birbirinden bağımsız çalışmaları bir araya getirerek ve çalışmanın verilerini birleştirerek daha genel yorumlar yapılmasını sağlayan meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda incelenen lisansüstü tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirildiği, en çok Gazi Üniversitesi’nde, en fazla sınıf öğretmenliği bilim dalında yapıldığı, anahtar kelime olarak en fazla “Hayat Bilgisi” kategorisinin tercih edildiği, araştırma yöntem ve tekniklerinden tarama modelinin sıklıkla tercih edildiği, veri toplama aracı olarak anket ve veri analiz tekniklerinden t-testinin daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi, meta-analiz, program değerlendirme.

ABSTRACT

META-ANALYSIS OF GRADUATE THESES FOR LIFE SCIENCE COURSE

M.Sc. Thesis

Preparer: Fadime DAĞISTAN

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Menderes ÜNAL

2019 – (XI+66)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Educational Sciences

Curriculum and Instruction Science

Jury

Assoc. Prof. Dr. Menderes ÜNAL

Prof. Dr. Bayram TAY

Assoc. Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

This study aims to investigate the distribution of the master's and doctoral theses about Life Science course according to the graduate level, the university, the department and the year they are prepared, the selected keywords, the research method used, data collection and data analysis techniques. In this study, post-graduate theses which contain the word of “Life Science” and conducted between 1988 and 2018 in the database of National Thesis Center of Higher Education (YÖK) constituted the data source. In the study, meta-analysis method was used to combine independent studies and the data of the study to make more general interpretations. According to the findings of the study, most of the graduate theses examined were mostly at the graduate level, conducted at Gazi University, made in the field of primary school department, mostly used “Life Science” category as a keyword, and mostly preferred scanning model as data collection methods and techniques. In addition, questionnaire was the mostly utilized data collection tool and t-test was used more than any other data analysis techniques.

Keywords: Life science, meta-analysis, program evaluation.

ÖN SÖZ

Bu çalışma ile Hayat Bilgisi eğitimi alanında yapılan lisansüstü araştırmaları incelemek ve son yıllarda Hayat Bilgisi dersi alanında yapılmış araştırmaların genel çerçevesini çizmek amaçlanmıştır. Hayat Bilgisi dersi alanında yeni yapılacak olan çalışmalara genel bir bakış açısı sunmak ve bu alanda yapılmış çalışmaların bir araya getirilerek derlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Hayat Bilgisi dersine yönelik yapılmış olan akademik çalışmaların bir analizini ortaya çıkarması açısından önemlidir. Araştırmaların genel eğilimleri hakkında fikir oluşturması umulmaktadır. Bu amaçla tezlerin lisansüstü düzeylerine, üniversite ve anabilim dalına, hazırlandıkları yıla, kullanılan anahtar kelimelere, benimsenen araştırma yöntemlerine, veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları incelenmiştir.

Tezde değerli fikirleri, akademik ve manevi desteklerini esirgemeyen sayın Doç. Dr. Bayram TAY' a, tez çalışmam boyunca hiçbir yardımı esirgemeyen her zaman yanımda olan abim Öğr. Gör. Onur GÜRBÜZ' e ve tezin yazımında yol gösteren, manevi destekleriyle her an yanımda olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Menderes ÜNAL' a teşekkür ederim.

Ayrıca desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen eşim şahin DAĞISTAN' a ve aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1.4. VARSAYIMLAR.....	4
1.5. TANIMLAR.....	4
BÖLÜM II	
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1.HAYAT BİLGİSİ DERSİ.....	5
2.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	7
2.2.1. Hayat Bilgisi Programları.....	8
2.2.2. Program Değerlendirme	14
2.2.3. Program Değerlendirme Yaklaşımları ve Modelleri	15
2.2.4. Meta-Analizi	16
2.3. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	21
2.3.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	21

2.3.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	25
BÖLÜM III	
3. YÖNTEM	29
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	29
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	30
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI	30
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	30
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR.....	32
BÖLÜM V	
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	47
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	47
5.2. ÖNERİLER.....	50
KAYNAKÇA.....	52
ÖZGEÇMİŞ	66
EKLER.....	56

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1. Yıllara göre hayat bilgisi öğretim programları	11
Tablo 4.1.Tezlerin Lisans Üstü Dağılımları	32
Tablo 4.2.Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları	33
Tablo 4.3.Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımları	34
Tablo 4.4.Bilimdalı Belirtilmemiş Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımları	34
Tablo 4.5.Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Kategorilenmiş Dağılımları	35
Tablo 4.6.Hayat Bilgisi Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	35
Tablo 4.7.Yöntem ve Teknikler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	36
Tablo 4.8. Program Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	36
Tablo 4.9. Eğitim Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	37
Tablo 4.10.Paydaşlar Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	37
Tablo 4.11.Beceri anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	38
Tablo 4.12.Materyaller Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	39
Tablo 4.13.Başarı anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	39
Tablo 4.14.Değerler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	40
Tablo 4.15.Dersler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	40
Tablo 4.16.Öğrenme ve Öğretme Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	41
Tablo 4.17.Tutum Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	41
Tablo 4.18.Araştırma Yöntemleri Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	42
Tablo 4.19.Ölçme ve Değerlendirme Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	42

Tablo 4.20.Diğer Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler	43
Tablo 4.21.Tezlerin Yıllar ve Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımları	44
Tablo 4.22.Tezlerin Veri Toplama Ataçlarına Göre Dağılımları	46
Tablo 4.23. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımları	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları

45

Şekil 4.2. Tezlerin Yöntemlere Göre Dağılımları

45

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, varsayımlara, sınırlılıklara ve bazı tanımlara yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Hızla büyüyen ve gelişen toplumların ihtiyaçları aynı doğrultuda değişmektedir. Bu ihtiyaçlara cevap verebilecek insan gücünün eğitilmesi için de eğitim konusunda yapılan araştırmalar büyük önem taşımaktadır. Bir ülkenin ve toplumun gelişiminde eğitim sisteminin önemi büyüktür. Eğitim sisteminin gelişmesindeyse eğitim araştırmaları oldukça önemlidir (Çepni, ve Küçük, 2002). Eğitim alanındaki araştırmacılar için başlıca kaynak ilgili alanda yayımlanmış olan akademik çalışmalardır. Araştırmacıların kendi alanlarında yayınlamış oldukları akademik çalışmalar ile sahip oldukları bilgilerinin değişeceği ve gelişeceği temel alınarak; kullanılan araştırma yöntem ve tekniklerin düzenli olarak yenilenmesi, araştırmacıların ilgili literatürü anlayabilmeleri için gereklidir. Mortimore (2000)'e göre eğitim araştırmalarının, araştırma süreçlerin kavramsallaştırılması, gözlemlenmesi ve sistematik olarak kaydedilmesi, gözlemlenen verilerin analiz edilmesi ve elde edilen verilerin yayımlanması olduğunu ifade etmiştir. Herhangi bir alanda yapılan eğitim araştırmalarının incelenip düzenlenmesiyle yapılan bir çalışmanın ilgili alanda çalışma yürütmek isteyenlere yol göstereceği belirtilmiştir (Cohen, Manion, ve Morrison, 2007).

Bilimsel araştırma; sosyal ve fiziksel olgular ile ilgili bilimsel yollardan bilgi edinebilmek amacıyla sistematik ve planlı olarak ve bazen de yapay yollarla kontrollü olarak yapılan etkinliklerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Ekiz, 2013). Bu bakımdan eğitim alanında yapılan bilimsel araştırmalar, eğitim konusunda yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesini sağlamanın yanında yapılacak olan faaliyetlerin planlanmasına da yardımcı olduğu söylenilebilir.

Son zamanlarda ülkemizde üniversite sayısının artması özellikle lisansüstü eğitime yönelimin artmasını sağlamış, bunun sonucu olarak da eğitim alanında da yapılan bilimsel araştırmalarda niceliksel olarak bir artışa yol açmıştır (Özenç ve Özenç, 2013). Bu bilimsel

araştırmalardan biri de lisansüstü düzeyde hazırlanan tezlerdir. Lisansüstü tezlerin bir disiplinin büyüyen gelişim göstermesinde önemli bir rolü bulunmaktadır (Evrekli, İnel, Deniz ve Günay Balım, 2011). Bu bakımdan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezlerin eğitim açısından büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bir derse yönelik yapılmış eğitim araştırmaları da büyük bir önem taşımaktadır.

Eğitim araştırmaları, araştırma süreçlerin kavramsallaştırılması; gözlemlenmesi ve sistematik olarak kaydedilmesi, gözlemlenen verilerin analiz edilmesi ve elde edilen verilerin yayımlanması olarak ifade edilmiştir. Herhangi bir alanda yapılan eğitim araştırmalarının incelenip düzenlenmesiyle yapılan bir çalışmanın ilgili alanda çalışma yürütmek isteyenlere yol göstereceği belirtilmiştir (Cohen, Manion, ve Morrison, 2007). Eğitim alanındaki araştırmacılar için başlıca kaynak, ilgili alanda yayımlanmış çalışmalardır. Araştırmacıların kendi alanlarında yayınlanmış akademik çalışmalar sayesinde bilgilerinin değişeceği ve gelişeceği düşünülürse, kullanılan araştırma yöntem ve istatistiklerinin düzenli olarak güncellenmesi, araştırmacıların ilgili literatürü anlayabilmeleri için gereklidir (Yücedağ, 2010).

İlköğretim 1. , 2. ve 3. sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi dersi, bu dönemdeki çocukların yaşamı bir bütün olarak algılamasından dolayı, Türk Eğitim Sistemi'nde bu dönemdeki dersler, sosyal ve fen bilgisi olarak ayrılmamıştır. Hayat Bilgisi dersi, toplumsal, doğal, duygusal, sanatsal olay ve olguların bir bütün olarak öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığı mihver bir derstir (Sözer, 1998). Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanımalarını ve bu çevreyle bütünleşerek çevreye etkin bir şekilde uyum sağlamalarını, zihinsel açıdan güçlü aynı zamanda fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmalarını; demokratik tutumlara sahip, vatanına milletine bağlı, ulusal ve evrensel değerlerle donanmış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Aladağ, 2016).

Çocukların kendilerini, çevrelerini, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları amacıyla oluşturulan bu ders 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009, 2015, 2017 ve 2018 ilköğretim programlarında yer almaktadır. Hayat Bilgisi dersi; çocuğun günlük yaşama uyum sağlayabilmesine yardımcı olan, karşılaştığı sorunlara çözüm yolları üretmesinde ona yol gösteren, yakın ve uzak çevresini tanımalarını, bilinçli bir tüketici, sorumlu bir yurttaş olmasını amaçlayan derslerden biridir (Öztürk ve Kalafatçı, 2017). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin ilköğretim basamağındaki öğrenciler için oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu söylenilebilir. Bu amaçla bu ders ile ilgili yapılan çalışmaların araştırılması ve incelenmesi de bu ders programının geliştirilmesi ve dönemsel ihtiyaçlara

göre şekillendirilmesi oldukça önemlidir.

Alandaki güncel durumun ne olduğu ve yapılan araştırmaların eğilimlerinin belirlenmesi adına bu yöndeki çalışmaların incelenmesi önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmada ilkokul düzeyindeki sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi dersi ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin; gerçekleştirdikleri lisansüstü düzeye, hazırlandıkları üniversite ve anabilim dalına, hazırlandıkları yıla, seçilen konu alanı ve konuya, benimsenen araştırma yöntemine, veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. ARAşTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de Hayat Bilgisi eğitimi alanında yapılan araştırmaları incelemek ve son yıllarda Hayat Bilgisi dersi alanında yapılmış araştırmaların genel çerçevesini çizmektir. Hayat Bilgisi dersi alanında yeni yapılacak olan çalışmalara genel bir bakış açısı sunmak ve bu alanda yapılmış çalışmaların bir araya getirilerek derlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Hayat Bilgisi dersine yönelik yapılmış olan akademik çalışmaların bir analizini ortaya çıkarması açısından önemlidir. Yapılan bu araştırmanın sonucunda, Hayat Bilgisi alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin bazı değişkenler açısından incelenip yapılan araştırmaların genel eğilimleri hakkında fikir oluşturması umulmaktadır. Yapılmış lisansüstü tezlerin incelenme sonunda içerik ve yöntemsel eğilimlerinin belirlenmesi yapılacak yeni araştırmalar için yol gösterici olması umulmaktadır. Bu amaçla söz konusu çalışmanın Hayat Bilgisi literatürüne yeni bilgiler katması beklenmektedir.

Belirlenen amaçlar amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Tezlerin gerçekleştirildikleri lisansüstü düzeylerine göre dağılımları nedir?
2. Tezlerin hazırlandıkları üniversite ve anabilim dalına göre dağılımları nedir?
3. Tezlerin hazırlandıkları yıla göre dağılımları nedir?
4. Tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımları nelerdir?
5. Tezlerde benimsenen araştırma yöntemlerine göre dağılımları nedir?
6. Tezlerin veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları nedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma YÖK veri tabanından ulaşılan, tez adında ‘‘Hayat Bilgisi’’ kelimesini içeren tezler ile sınırlıdır.
2. Araştırma, YÖK veri tabanındaki erişime açık tezler ile sınırlıdır.
3. Araştırma evreni, 1988 ile 2018 yılları arasındaki YÖK veri tabanındaki lisansüstü tezler ile sınırlıdır ve toplanan veriler çalışma evrenini temsil etmektedir.

1.4. VARSAYIMLAR

1. Araştırmaya dahil edilen ilgili verilerin kullanıldığı çalışmaların, araştırmacıların yansız bir Şekilde verileri değerlendirdikleri ve sonuca yansıtıtları varsayılmaktadır.

1.5. TANIMLAR

Hayat Bilgisi: Çocukların çevredeki doğal ve sosyal hayatı, canlı ve cansız varlıkları incelemelerini ve bu konudaki merak duygularının giderilmesini sağlayıp; toplu görme ve kavrama özelliklerine uygun olarak bir bütün halde incelemesine olanak veren ilkokulların ilk üç sınıfında okutulan bir derstir (Güçlü ve Yel, 2001).

Meta-analiz: Belirlenen bir konuda yapılmış, bağımsız ve birçok çalışmanın sonuçları kullanılarak elde edilen bulguların analizini yaparak yeniden yorumlama yöntemine ‘‘meta-analiz’’ denir (Durlak, 1995).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde eğitim, eğitim programı, hayat bilgisi öğretim programı, değerler ve değerler eğitimi ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Literatür taranarak çalışma ile benzerlik gösteren araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.HAYAT BİLGİSİ DERSİ

Eğitim kurumlarının başlangıç basamaklarından, birisi olan ilkokul eğitim programlarında yer alan; Hayat Bilgisi dersi öğrencinin karşılaştığı ilk derslerden birisidir. Yetiştirilen nesillere birtakım değerleri; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerileri, doğayı, vatan ve millet sevgisini, sanatı, iş birliğini ve teknolojik gelişmeleri takip etmeyi öğreten; birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda hayatın içinden ve hayatla birebir ilişkili olan bu ders oldukça önemlidir. Hayat Bilgisi dersi çocukların çevredeki doğal ve sosyal hayata canlı ve cansız varlıkları incelemeleri ve bu konudaki merak duygusunun giderilmesini sağlar. Çevredeki doğal hayatın canlı ve cansız varlıkların çocukların toplu görme ve kavrama özelliklerine uygun olarak bir bütün halde incelemesine olanak verir (Güçlü ve Yel, 2001). Hayat Bilgisi dersi ilköğretimin merkez dersi niteliğinde olan çocuğun yaşamayı öğrenme ve keşfetme sürecinde ona öncelikli adımları atmasına, yaşama uyum sürecinde ilk bilgilerle donanımlı olmasını amaçlayan bir derstir (Topses, 2001).

Çilenti'ye (1988) göre Hayat Bilgisi dersi; öğrencilerin kendisini ve çevresini tanımalarının sağlandığı, çevresine uyum göstererek çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerinin temellerinin atıldığı bir derstir. Binbaşıoğlu (2003) ise Hayat Bilgisi dersini, çocuğa içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevresini incelemesine olanak vererek çevre ile ilgili doğru bilgiler ve çevreye uyumda iyi alışkanlıklar ve gerekli beceriler kazandırmak amacıyla düzenlenen bir ders olarak tanımlamıştır. Sönmez (2005) Hayat Bilgisini “Doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler” biçiminde tanımlarken; Sözer (1998) ise Hayat Bilgisini, temel düzeyde bir bütün olarak doğal, toplumsal, sanatsal, çağdaş düşünce ve değerlerin tümünü içinde bulunduran bir ders olarak tanımlamıştır.

Tanımlara bakıldığında, bu tanımların bazı ortak özelliklere sahip olduğu

görülmektedir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersi aracılığıyla bireylere; yaşamla ilgili tutum ve davranışlara yönelik birtakım değerlerin ve bilincin kazandırılmasının hedeflendiği söylenilebilir. Bireylerin çevresini ve hayatı öğrenmesinde yardımcı olabilecek bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlayan Hayat Bilgisi dersi ile bireylere yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemleri çözmeye, kendi yaşam sorumluluklarını alma ve sağlıklı ilişkiler kurma konularında gerekli becerileri edinmelerini sağlamaktadır.

Hayat bilgisi dersi, çocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlaması için gerekli olan temel davranışları kazanmasını sağlayan ilk ders olarak tanımlanır. Bu ders, “öğretimde toplulaştırma” ilkesinden hareketle oluşturulmuş bir derstir. Bu dersin temel işlevi, çocukları yaşama hazırlama ve yaşam bilincini oluşturmaktır (Öztürk ve Dilek, 2002).

Hayat bilgisi dersi öğretim programında temele alınan ilkeler aşağıda yer almaktadır:

- Hayat bilgisi dersi programı, öğretmen ya da konu merkezli değil, çocuk merkezli olmalı; çocuğun bakış açısını yansıtmalıdır.
- Öğrenci kendisine sunulan bilgileri ezberleyerek, edilgen bir biçimde öğrenmeye çalışmak yerine, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalıdır. Kendisine sunulan uyaranları yorumlamalı, anlamlandırmalı ve bilgiyi bizzat kendisi yapılandırmalıdır.
- Program aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenen temel bilgi ve beceriler, gerçek yaşamda çocuğun gereksinimleriyle örtüşmelidir. Hızla değişen ve eskiyen, genellikle de çocuğun yaşamında herhangi bir karşılığı olmayan bilgilere programda yer verilmesi gerekmez.
- Program, bireyin yaşam kalitesini artıracak temel becerileri kazanmasına yardımcı olmalıdır. Olabildiğince çok miktarda bilgi depolamak yerine, çocuğun zihinsel yeteneklerini ve kişiliğini her yönüyle geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- Hayat bilgisi dersleri yetişkinlere özgü bir “ciddiyet” içinde geçmek zorunda değildir. Aksine, okul ve ders programları çocuğun eğlenme gereksinimini de karşılamalıdır. Bu anlayışla, hayat bilgisi dersi çocuklar için oldukça eğlenceli ve çocukların zevkle katıldıkları bir ders olmalıdır.
- Olaylar ve olgular yaşamın bütünlüğü içinde ele alınmalıdır. Olgular, analitik ve atomistik bir yaklaşımla değil, çocukların gelişimsel özelliklerine de uygun bir

biçimde bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alınarak incelenmelidir (MEB, 2009).

Çocuklardan, Hayat Bilgisi dersinde, çevrelerini tanıyan, ülke ve dünya olaylarına duyarlı olan, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kazanan, bilimsel düşünme becerilerini elde eden ve toplumsal yaşama uyum sağlayan kişiler olması beklenmektedir (Şimşek, 2005). Çocuk toplumsal bir varlıktır. Çocuğun yaşadığı toplum içinde kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve toplumun kendisinden beklediği görevleri yerine getirebilmesi için toplumsal hayatı tanınması ve topluma uyumlu yaşamasını öğrenmesi gerekir. İlköğretim okullarının ilk üç sınıfında öğrenciler bu temel becerileri hayat bilgisi derslerinde kazanırlar (Karataş ve diğerleri, 2000). Sosyal bir varlık olan çocuk, çevresinde olup biten sosyal ve doğal olaylara, eşyalara ve varlıklara karşı bir merak duyar. Çocuğun bu merakını gidermesi hayat bilgisi dersi sayesinde gerçekleşir. Bu dersin konularının yakından uzağa ilkesine göre bir sırayı takip etmesi bu amacı gerçekleştirmesini kolaylaştırır (Güngördü, 2001).

Hayat Bilgisi dersi, bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimini sağlayan, günlük yaşamla bütünleşmesinin temellerinin atıldığı bir derstir. Hayat Bilgisi dersi, çocuğun okula başladığı ilk yıllardan itibaren onun bir “bütün” olarak gelişmesini sağlayan ilk derstir (Demir, 1998). Bir başka deyişle, ilköğretim basamağında Hayat Bilgisi dersinin, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinde ve önemli bir rolü üstlendiği söylenebilir.

İlköğretim basamağında öğrencilerin toplumsal yaşama uyum sağlayacak birer yurttaş olarak yetiştirilmelerini amaçlayan Hayat Bilgisi dersi, ilköğretim basamağının 1., 2. ve 3. sınıfında öğrencilerin yakın çevresini, bir başka deyişle, kendi yaşantısını konu alan mihver bir derstir.

2.2. HAYAT BİLGİSİ DERSİ TARİHSEL GELİŞİMİ

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Hayat Bilgisi programı, 1924, 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009, 2015 ve 2017 yıllarında olmak üzere on kez değişikliğe uğramıştır. Bu bölümde cumhuriyet döneminden günümüze kadar uygulamaya konulan Hayat Bilgisi öğretim programlarının genel özellikleri ve tanıtımına yer verilmiştir.

2.2.1. Hayat Bilgisi Programları

Cumhuriyetin ilanı ile eğitim alanında hızlı bir yenilenme süreci başlamıştır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki eğitim öğretim ihtiyaçları düşünüldüğünde, okuryazar sayısının artırılması ve eğitim yoluyla bir ortak milli kültür oluşturulmasına ihtiyaç duyulduğu söylenilebilir. Bu bağlamda 3 Mart 1924’ de çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim öğretim kurumları olan okullar birleştirilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı altında toplanmıştır. Bu amaçla yetiştirilecek olan nesillere birtakım ortak değerleri aşlamak, toplumda birlik ve beraberlik sağlamak için program geliştirme çalışmaları yapıldığı söylenilebilir.

Yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti’nin eğitim ve öğretim ihtiyaçları ve şartları göz önüne alınarak “1924 İlköğretim Müfredat Programı” hazırlanmıştır. Proje niteliğinde olan bu programda; önceki programın ders isimlerinden ziyade ders konularında değişim yapılmıştır. Şahin’e göre (2009) 1924 müfredatındaki doğa incelemesi, ziraat, sağlık bilgisi, ahlak sohbetleri ve yurttaşlık bilgisi, tarih ve coğrafya derslerinin konuları genel olarak hayat bilgisi dersi içeriğine sahiptir. Özellikle ahlak sohbetleri ve yurttaşlık bilgisi dersi ile tarih dersi konuları arasında ayıklama yapılarak cumhuriyetin anlam ve önemine ve yakın tarihte olup bitenlere ağırlık tanınmıştır. Ayrıca okuma parçalarının ahlaki ve edebi bir değerinin olması yanında, ulusal tarih ve özellikle Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet ilkeleriyle ilgili olması istenmiştir.

Bu dönemde eğitim alanında yenileşmeye gidilmesi ve mevcut programın değerlendirilmesi için yurt dışından uzmanlar getirilmiştir. Özellikle John Dewey’in raporları 1926 Hayat Bilgisi programının şekillenmesinde oldukça önemlidir (Akyürek Tay ve Baş, 2017). 1926 programının temel esası olarak kabul edilen “toplular öğretimi” ile ilkokulların birinci kademesinde bütün derslerin hayat ve toplum ekseninde toplanmaya çalışılmıştır. 1926 müfredatında her dersin amacı ve öğretimde kullanılacak yöntemin ana hatları da belirtilmiştir. 1926 müfredatı ilke, yöntem, ders ve konular bakımından hem biçim hem de içerik yönünden bir reformdur (Gülcan, 2003).

Cumhuriyetin ilanı ile bir yenilenme ve yeniden yapılanma sürecine giren Türkiye Cumhuriyeti, pek çok alanda önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Yapılan değişiklikler ve yeniliklerin anlamlı hale gelebilmesi için bunların eğitime de yansıtılması ile mümkün olabileceğinden yeni öğretim programlarının, Cumhuriyet’i koruma ve geliştirmeye dönük bir içeriği kapsamasını gerekli kılmıştır (Akyürek Tay ve Baş, 2017). Şahin’e göre (2009)

1936 programı ile öğrenciler ezbercilikten kurtarılmaya çalışılmış; gözlem ve incelemeler yapmaya teşvik edilmiştir. 1936 ilkokul programında toplu öğretim etkisi devam etmiş ve her dersle ilgili bölümde o dersin başlıca amacı ve dersin öğretiminde öğretmen tarafından dikkate alınacak önemli noktalar açıklanmıştır.

1948 programı bu program Bilasa'ya göre (2016) ülkede iki farklı biçimde uygulanan köy ve kent ilkokul programlarını birleştirmek amacıyla yapılmıştır. Köy ve kentteki programların birbirinden ayrı olarak uygulanması, eğitim-öğretim kalitesinin birbirine eşit olmadığı yönünde toplumda yaygın bir düşüncenin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Arslan, 2000). Bu nedenle ülke genelinde uygulanmak üzere yeni bir program ihtiyacı doğduğu söylenilebilir. Şahin' e göre (2009) 1948 müfredatı, bilgi öğretimini temel almıştır. 1948 programında, millî eğitimin amaçları; toplumsal, kişisel, insanlık ilişkileri ve ekonomik hayat bakımından, olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Bu programın temel görevlerinden birisi de milli kültürü aşılamdır.

Millî Eğitim Bakanlığı 1950'li yıllarda program geliştirme çalışmalarına ağırlık vermiştir. İlköğretim programları üzerinde yapılan incelemeler ve düzenlemeler sonucu ortaya çıkan taslak program, Bolu ve İstanbul'daki pilot okullarda 1953-1954 öğretim yılında denenmeye başlanmıştır. Ortaöğretim düzeyinde ise İstanbul Atatürk Kız Lisesi Pilot Okulu Program Komisyonu tarafından hazırlanan taslak program 1954-1955 öğretim yılında denenmeye başlanmıştır. Ülkemizdeki program geliştirme çalışmalarının öncüsü olarak bu çalışmalar gösterilmektedir (Varış, 1988). Ne yazık ki bu çalışmaların devamlılığı sağlanamamakla birlikte, yapılan pilot çalışmalar neticesinde elde edilen sonuçlar genel programa uygulanamamıştır.

Ülkemizde sekiz yıllık zorunlu eğitim ilk olarak 3. Milli Eğitim Şurası'nda gündeme getirilmiştir. Fakat 1961 yılına gelene kadar uygulamaya yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. İlköğretimin ayrı olarak düşünüldüğü ilk yasa 1961 yılında yayımlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'dur. Yasaya göre 8 yıl (5+3) sürecek olan zorunlu öğretim için yaş aralığı 7-14 olarak belirlenmiştir. İlk beş yılın ilkokulda olması ve diğer üç yılında tamamlayıcı kurslar yada sınıflarda tamamlanması zorunluluğu bu yasa içerisinde yer almaktadır. Lakin ilkokulda geçmesi gereken beş yılın ardından gelen üç yıllık sürecin uygulanması konusunda sıkıntılar yaşanmış pilot okullar dışında uygulamamıştır (Başaran, 1994).

1968 programına göre, hayat bilgisi dersi gözlem, yaşam, iş ve deney dersidir. Bu

program ile toplulaştırma anlayışı ilkokulun ikinci kademesi olan 4. ve 5. sınıflarda da uygulanmaya başlamıştır (Şahin,2009). 1968 programı faydacı ve esasicilik felsefelerinin etkisini ilkokullarda hissettirmiştir (Akyürek Tay ve Baş, 2017).

1968 programı 30 yıl gibi uzun bir dönem uygulamada kalmasından sonra 1997'de sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmiş ve bu nedenle yeni bir programa ihtiyaç duyulmuştur. Davranışçı yaklaşımı temel alan 1998 programında; ülke genelinde ortak ihtiyaçları karşılamak adına üniteler, ana maddeler halinde belirlenmiştir (Şahin,2009). Bu programın temel amacı Bilasa'ya göre (2016) öğrencinin topluma uyum sağlayıcı bilgi, tutum ve beceriler geliştirmesi olarak belirtilmiştir. Ders işlenirken öğretmenin rehber olması ve öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi ön plana çıkmıştır. 1968'den farklı olarak 1998 hayat bilgisi programında, telefon kullanımı, çocuğun sağlığı ve kendini tanımaya yönelik tutum geliştirme, evde ve okulda demokrasi, sorumluluklar ve haklar, bilinçli tüketicilik ve verimlilik, çevresel duyarlılık gibi konulara yer verilmiştir (Şahin,2009).

Cumhuriyet tarihimizde uygulanan programlara bakıldığında; hedef boyutunda yaparak yaşayarak öğrenme modeli üzerinde durulmasına rağmen tam anlamıyla sonuca ulaşamadığı görülmektedir. Programlarda ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık anlayışı temel alınsa da uygulamada esasicilik ve daimilik anlayışı görülmektedir (Akyürek Tay ve Baş, 2017). Bu bağlamda mevcut programların ihtiyaçları tam olarak karşılayamadığı ve bu duruma çözüm olarak yeni program arayışları olduğu söylenilebilir. Nitekim 2005 yılında yapılandırmacı eğitim yaklaşımı temel alınarak yeni bir program geliştirilmiştir.

Bu programda çoklu zeka kuramı ve beyin temelli yaklaşıma göre öğrenci merkezli bir anlayış hakim olduğu görülmektedir (Bilasa,2016). Şahin'e göre (2009) 2005 ilköğretim programında hayat bilgisi dersinde öğretmenler, bilgiyi aktarmaktan ziyade yol gösterici olarak kabul edilmiştir. 2005 programı ile davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. İlkokul ve ortaokul olarak parçalı bir şekilde düzenlenmiş önceki programlardan farklı olarak kesintisiz eğitime uygun bir program yapılmıştır.

2005 programı, bazı küçük değişikliklerle 2009 yılında oluşturulan Hayat Bilgisi programının da temelini oluşturmuştur. 2009 hayat bilgisi programı, 2005 hayat bilgisi programına 15 cümleyi geçmeyecek kadar az bir ilave yapılarak hazırlanmıştır (Mızıkacı ve Gözütok, 2013).

Programın vizyonu “*temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve*

güvenli bir yaşam süren, doğaya ve çevreye karşı duyarlı, araştıran, öz güveni yüksek, çevresi ve kendisiyle barışık, milli ve manevi değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmek” olarak belirlenmiştir (MEB, 2015). 2015 programının ünite temelli bir yaklaşımı benimsendiği; öğrenciyi merkeze alan, toplu öğretim, sarmal ve katılımcılık ilkesine göre düzenlendiği söylenilebilir (Akyürek Tay ve Baş, 2017). Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının sayısında ve haftalık ders saatinde azalmaya gidilmiş; değer eğitime önem verilmiştir. Atatürkçülük konularına yer verilmemiş olması ise programda bir eksiklik olarak görüldüğü söylenilebilir (Tay ve Baş, 2015).

2017 hayat bilgisi dersi öğretim programının temel felsefesi *“kendisiyle ve toplumuyla uyum içinde, sorumluluklarını bilen ve yerine getirebilen, bir yandan milli diğer yandan da evrensel değerleri içselleştirmiş öz güven sahibi bireyler yetiştirmektir”* olarak ifade edilmektedir (MEB,2017). Akyürek Tay ve Baş’ a göre (2017) 2017 öğretim programının, 2015 programıyla ders saatleri ve farklı sınıf düzeylerinde bazı kazanımların tekrar verilmesi açısından benzer olduğu görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme boyutları açısından bakıldığında ise 2009 ve 2015 programlarına benzer şekilde ürün ve süreç değerlendirmeye önem verildiği görülmektedir. Bununla birlikte 2017 programında, 2015 programından farklı olarak disiplinler arası ilişkilendirmeye uygun olarak dersler arası ilişkilendirme de yapılmıştır.

Tablo 2.1. Yıllara göre Hayat Bilgisi öğretim programları

2018	Hedef	<p><i>*Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i></p> <p><i>*Kendini ve yaşadığı çevreyi tanır.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur. - Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirir. - Kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olur. - Kişisel bakım becerilerini geliştirir. - Sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edinir. - Sosyal katılım becerisi kazanır. - Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinir. - Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirir. - Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanır. - Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanır. - Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur. - Doğaya ve çevreye karşı duyarlı olur. - Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanır.
	İçerik	<p><i>*Değerler</i></p> <p><i>*Beceriler</i></p> <p><i>*Kavramlar (Fen bilimleri, Sosyal bilimler)</i></p>
	Süreç	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okul içi ve okul dışı uygulamalar yapılmalı 2. Bireysel farklılıkları dikkate alınmalı 3. Hayatilik ilkesi işe koşulmalı 4. Etik konulara dikkat edilmeli

		<p>5. Afiş, poster, pano, broşür, gazete, tablo, grafik vb. materyaller kullanılmalı</p> <p>6. Deneyler yaptırılmalı</p> <p>7. Belirli gün ve haftalara dikkat edilmeli</p> <p>8. Öğretmenler, tarihleri sözel olarak belirtmeli</p> <p>9. Değer eğitimine göz önünde bulundurularak örtük program işe koşulmalı</p> <p>10. Temel yaşam becerileri geliştirilmeli.</p>
	Değerlendirme	<p>*Ürün ve süreç değerlendirmesi ön plandadır.</p> <p>*Değerlendirmede bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerin tamamını kapsayan bir anlayış söz konudur.</p>
2017	Hedef	<p><i>*Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i></p> <p>Kendini ve yaşadığı çevreyi tanır. ♣ Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur. ♣ Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirir. ♣ Kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olur. ♣ Kişisel bakım becerilerini geliştirir. ♣ Sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edinir. ♣ Sosyal katılım becerisi kazanır</p> <p>♣ Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinir. ♣ Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirir. ♣ Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanır. ♣ Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanır. ♣ Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur. ♣ Doğaya ve çevreye karşı duyarlı olur. ♣ Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanır.</p>
	İçerik	<p>*Beceriler</p> <p>*Değerler</p> <p>*Kavramlar</p>
	Süreç	<p>1. Okul içi ve okul dışı uygulamalar yapılmalı</p> <p>2. Bireysel farklılıkları dikkate alınmalı</p> <p>3. Okul ve yaşam arasında bağlantı kurulmalı</p> <p>4. Etik konulara dikkat edilmeli</p> <p>5. Afiş, poster, pano, broşür, gazete, tablo, grafik vb. materyaller kullanılmalı</p> <p>6. Deneyler yaptırılmalı</p> <p>7. Belirli gün ve haftalara dikkat edilmeli</p> <p>8. Öğretmenler, tarihleri sözel olarak belirtmeli</p> <p>9. Değer eğitimine göz önünde bulundurularak örtük program işe koşulmalı</p> <p>10. Temel yaşam becerileri geliştirilmeli</p>
	Değerlendirme	<p>Ürün ve süreç değerlendirmesi ön plandadır.</p>
2015	Hedef	<p><i>*Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i></p> <p>Okulu ve okul içindeki ilişkileri tanır*Öğrencilerin grupla çalışma, akranlarıyla işbirliği yapma ve sosyal katılım becerilerinin gelişir,*Fiziksel ve kişisel özellikleri ile kendini tanır* Aile ve aile içi ilişkilere dair bir anlayış geliştirerek aile ile ilgili temel değerleri içselleştirir*Kişisel bakım becerilerini geliştirir*Kaynakları verimli kullanma becerilerini geliştirir*Zamanı algılama ve etkili kullanma becerilerini geliştirir Sağlıklı ve dengeli beslenme beceri ve alışkanlıklarını geliştirir*Kişisel güvenliğini sağlama becerilerini geliştirir*Bilişim teknolojilerini bilinçli ve güvenli kullanım becerilerini geliştirir* Millî, manevi ve insani değerleri içselleştirir*Düşünme, sorgulama, farklı düşünceler ve çözümler üretme becerilerini geliştirir*Doğayı ve çevreyi temiz tutar ve korur*Doğa ile ilgili sorular sorar, gözlem yapar</p>
	İçerik	<p>*Beceriler</p>

		*Değerler
	Süreç	1. Okul içi ve okul dışı uygulamalar yapılmalı 2. Bireysel farklılıkları dikkate alınmalı 3. Hayatilik ilkesi işe koşulmalı 4. Ürün odaklı ölçme ve değerlendirme yanı sıra süreç odaklı değerlendirme yöntemleri kullanılmalı 5. Okul ve yaşam arasında bağlantı kurulmalı 6. Belirli gün ve haftalara dikkat edilmeli 7. Öğretmenler, tarihleri sözel olarak belirtmeli
	Değerlendirme	Ürün ve süreç değerlendirmesi ön plandadır.
2005 / 2009	Hedef	* <i>Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i> * Kişisel nitelikler geliştirir *Öğrencilerin günlük yaşamda ihtiyaç duydukları ve kullanabilecekleri yaşam becerilerini kazanır *Çocukların ileride alacakları Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerine temel oluşturur *Çocukların temel bilgi ve becerilerle donanır*
	İçerik	*Birey *Toplum *Doğa *Değişim
	Süreç	1.4.1. Öğrenme Stilleri 1.4.2. Zekâ Alanlar. 1.4.3. Kavramlar 1.4.4. Öğrenme-Öğretme Etkinliğini Uygulama 1.4.5. Öğretmenin Rolü 1.4.6. Programın Süresi 1.4.7. Belirli Gün ve Haftalar 1.4.8. Okul ve Aile İlişkisi
	Değerlendirme	Ürün ve süreç değerlendirmesi ön plandadır.
1998	Hedef	<i>Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i> *Sağlığına dikkat eder ve gerekli alışkanlıkları kazanır*Kazalara karşı dikkatli olur*Çevresini tanır ve sever*Okuma, yazma ve hesaplama becerilerini kavrar* Öğrenme merak ve hevesini geliştirir*İyi düşünme ve doğru karar verme alışkanlığı kazanır*Vatan millet sevgisi kazanır* Görev ve sorumluluk duygusu kazanır*Doğal güzelliklere ve sanat eserlerine karşı hayranlık duyar*Boş zamanlarını iyi kullanmada alışkanlık kazanır* Başarılı ve başarısız olduğu durumları kabullenir*Aile hayatındaki görev ve sorumluluklarını öğrenir*Birlikte yaşamayı ve beraber çalışmayı öğrenir*Kendisini ve çevresini korur*Meslek sahibi olmanın önemini bilir*İyi bir tüketici olmayı öğrenir* Milli, ahlaki ve insani değerleri kavrar* Demokrasi ilkelerini kavrar*Bilim ve teknolojinin önemini bilir*Komşu ülkeleri ve ilişkileri tanır
	İçerik	Birey Toplum Doğa Beceriler
	Süreç	1. Bireysel farklılıklar dikkate alınmalı 2. bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ilkesine dayanmalı 3. İçinde yaşadığı çevreyi sevmeli 4. Öğrenciler derste aktif olmalı 5. Sarmallık ilkesi işe koşulmalı 6. Belirli gün ve haftalara önem verilmeli

		7. Materyaller kullanılmalı 8. Yapararak yaşayarak öğrenmeye önem verilmeli
	Değerlendirme	Ürün değerlendirmesi ön plandadır.
1968	Hedef	<i>Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları</i> *Sağlığına dikkat eder ve gerekli alışkanlıkları kazanır*Kazalara karşı dikkatli olur*Çevresini tanır ve sever*Okuma, yazma ve hesaplama becerilerini kavrar* Öğrenme merak ve hevesini geliştirir* İyi düşünme ve doğru karar verme alışkanlığı kazanır*Vatan millet sevgisi kazanır* Görev ve sorumluluk duygusu kazanırDoğal güzelliklere ve sanat eserlerine karşı hayranlık duyar*Boş zamanlarını iyi kullanmada alışkanlık kazanır* Başarılı ve başarısız olduğu durumları kabullenir*Aile hayatındaki görev ve sorumluluklarını öğrenir*Birlikte yaşamayı ve beraber çalışmayı öğrenir*Kendisini ve çevresini korur*Meslek sahibi olmanın önemini bilir*İyi bir tüketici olmayı öğrenir* Milli, ahlaki ve insani değerleri kavrar* Demokrasi ilkelerini kavrar*Bilim ve teknolojinin önemini bilir*Komşu ülkeleri ve ilişkileri tanır
	İçerik	Beceriler Değerler
	Süreç	1. Bireysel farklılıklara dikkat edilmeli 2. Hayatilik ilkesi işe koşulmalı 3. Yapararak öğrenme işe koşulmalı 4. Öğretmenler rehber olmalı 5. Okul ve aile iş birliği içinde olmalı 6. Toplu öğretim esas alınmalı
	Değerlendirme	Ürün değerlendirmesi ön plandadır

2.2.2. Program Değerlendirme

Program değerlendirme çalışmalarının program geliştirme çalışmalarında olduğu gibi bir sistem içerisinde yürütülebilmesi gerekmektedir. Bu modellere temel teşkil eden eğitim felsefeleri ve eğitim yaklaşımları dikkate alındığında farklı alan uzmanları modelleri, farklı farklı gruplandırılmaktadır. Bu açıdan eğitim kalitesinin ve niteliğinin artırılması en başta eğitim programlarının geliştirilmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Uluslararası ve ulusal perspektiften bakıldığında günümüze kadar yapılmış müfredat programlarının ve uygulanmakta olan programlarda yapılan değişikliklerin, değişim sürecinin kusursuz ve süreklilik göstermesi hiçbir zaman mümkün görünmemektedir. Bu yüzden uygulamada olan eğitim programlarının, süreçteki etkinliği ve yetkinliği ile ilgili kesintisiz bir değerlendirme ve araştırma sürecinde tutulması gerekmektedir (Ocak ve Gündüz, 2006). Program değerlendirme çalışmaları; programların alandaki uygulayıcıları olan öğretmenlerin durumları, Milli Eğitimin temel hedefleri doğrultusunda öğretmenlerin sahip oldukları olanaklar, uygulamanın bir diğer etkin rolleri olan öğrencilerin bireysel nitelik ve ihtiyaçları incelenmeli ve bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir. Program geliştiriciler ise bu bağlamda sürekli bir program geliştirme süreci içerisinde olmalıdırlar

(Öztürk ve Dilek, 2004).

Sönmez ve Alacapınar 2015'e göre değerlendirme de hedef; öğrenci ihtiyaçlarına, konu kapsamına ve toplumsal değerlere önem vermeli ve bunu bir davranış biçimi haline getirebilmelidir. Ayrıca değerlendirme sistemi tutarlı, açık ve taksonomik özelliklere sahip olmalıdır. Değerlendirmenin kapsamı öğrencinin seviyesine uygun olmalı, programın vizyonu, kapsamı ve eğitim ilkeleriyle paralel olmalıdır. Ölçme araçları ise geçerli, güvenilir ve kullanışlı olmasının yanında hedef davranışlarla bağlantılı olmalıdır.

Öztürk ve Dilek 2004'e göre program değerlendirme çalışmaları; programı uygulayan öğretmenler değerlendirmeyi yaparken Milli Eğitimin temel hedeflerine göre öğrencilerin özelliklerini ve gereksinimlerini araştırmalı, bu doğrultuda değerlendirmeyi gerçekleştirmelidirler.

Yapılan programlar zaman içinde değişikliğe uğramaktadır Her program kendi zamanın şartlarında en mükemmeli yakalamak adına hazırlanmakta ve yine zamanla gelişme ve değişimlere bağlı olarak zamanın ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmektedir. Bu süreçler programların geliştirilmesi için değerlendirilmesini de gerekli kılmaktadır.

2.2.3. Program Değerlendirme Yaklaşımları ve Modelleri

Program değerlendirme, tasarlanan ve uygulanan bir eğitim programının etkililiği hakkındaki bilgilerin toplandığı, bu bilgilerin analiz edilip yorumlandığı ve sonuçta programın sürdürülmesi, geliştirilmesi ya da sonlandırılması kararının alındığı bir süreçtir (Sağlam ve Yüksel, 2007). Demirtaş (2017) 'e göre eğitimde değerlendirmenin amacı, eğitimcilere ve öğrencilere bilgi vermektir. Program değerlendirme, eğitim programıyla ilgili verilerin toplanmasını, işlenmesini ve yorumlanmasını gerektirir.

Program değerlendirmede kullanılan araştırma yaklaşımlarını Uşun (2012) nicel yaklaşım, nitel yaklaşım, karma yaklaşım olmak üzere üç başlık altında toplamıştır. Nicel araştırma yaklaşımında kullanılan araştırma modellerini ise betimsel (tarama) modeli, ilişkisel model, deneysel(deneme) modeli olarak almıştır. Nitel araştırma yaklaşımında fenomenoloji/olgu bilim modeli, etnografi modeli, gömülü teori (grounded teory), örnek olay (case study) modeli ve tarihsel model olarak sınıflandırılmıştır. Karma araştırma yaklaşımı ise nitel ve nicel modellerin bir arada kullanılması şeklinde ifade edilmiştir.

Program değerlendirme yaklaşımı ve modellerini Yüksel ve Sağlam (2014) ise:

1. Program değerlendirmede kullanılan yaklaşımı ve modelleri;
 - Amaca dayalı program değerlendirme yaklaşım ve modelleri,
 - Tyler'in hedefe dayalı program değerlendirme modeli,
 - Metfessel- Michael program değerlendirme modeli,
 - Provus'un çelişki/fark değerlendirme modeli,
 - Amaçtan bağımsız program değerlendirme modeli,
2. Yönetime dayalı program yaklaşımı ve modelleri;
 - Stufflebeam'in çevre- girdi- süreç- ürün modeli,
 - Alkin'in UCLA program değerlendirme modeli,
3. Uzman odaklı program değerlendirme yaklaşımı ve modelleri;
 - Formal uzman değerlendirmeleri,
 - İnfomal uzman değerlendirmeleri,
 - Panel değerlendirmeleri,
 - Eğitsel uzmanlık ve eleştiri modeli,
4. Tüketici odaklı program değerlendirme yaklaşımı ve modelleri
5. Katılımcı odaklı program değerlendirme yaklaşımı ve modelleri;
 - Stake'in değerlendirme matrisi,
 - Yanıtlayıcı değerlendirme,
 - Katılımcı değerlendirme,
 - Doğal değerlendirme,
 - Demirel'in analitik program değerlendirme modeli olarak sınıflandırılmışlardır.

2.2.4. Meta-Analizi

Program değerlendirme sürecinin sonunda alınacak kararların ve yordamaların geçerliği ve güvenilirliği, program değerlendirme sürecinin de geçerliği ve güvenilirliği ile doğru orantılıdır. Bu nedenle, özellikle son yıllarda eğitim bilimleri alanında, program

değerlendirme sürecinin de değerlendirilmesi (meta-değerlendirme = değerlendirme sonrası değerlendirme) ayrı bir uzmanlık çalışması olarak görülmektedir. Öte yandan, belli bir konu alanına dönük birbirinden bağımsız birden fazla araştırma sonucunun birleştirilmesi, bulguların yeniden analiz edilmesi ve bu analiz sonunda yeni sonuçlara ulaşılması da sıkça rastlanılan bir bilimsel çalışma yaklaşımıdır. Meta-analiz (analiz sonrası analiz) olarak adlandırılan bu çalışma yaklaşımı, program değerlendirme çalışmalarında da yaygın biçimde uygulanmaktadır (Sağlam ve Yüksel, 2007). Meta-analiz, bireysel çalışmaların deneysel bulgularını birleştirmek, sentezlemek ve yeniden yorumlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Wolf, 1986).

Türkiye’de program değerlendirme alanında yapılan çalışmalarda meta değerlendirme ile meta-analiz yaklaşımları çoğu kez ya bir anlam farkı gözetilmeksizin birbirinin yerine ya da çeviriye dayalı anlam farklılığı ve anlam eksikliği gibi nedenlerle yanlış kullanılmaktadır. Bu durum, alan yazında kavram kargaşasına neden olmaktadır. Bu kavram kargaşasında her iki kavramın aynı öneki almasının da etkisi olmakla birlikte, program değerlendirme sürecinde sonuç değerlendirmesinin veri analizine dayalı olarak yapılması da etkilidir. Çünkü program değerlendirme sürecinde analiz ve değerlendirme birbirini tamamlayan parçalardır. Analiz bir işlemler dizisi; değerlendirme ise, bu işlemlerin sonuçlarına göre bir yargıya varma isidir. Bu bağlamda analiz ve değerlendirme bir bütün olarak görülmekte ve kimi zaman süreçteki yerlerine ve işlevlerine bakılmaksızın birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu tutum, meta-değerlendirme ve meta-analiz kavramlarına da yansımaktadır. Ancak, meta-değerlendirme ve meta-analiz, analiz ve değerlendirmede olduğu gibi birbirinin ardılı değil, aksine birbirinden bağımsız ayrı amaçları ve işlemleri olan iki ayrı bilimsel çalışma yaklaşımı olarak tanımlanmıştır. Örneğin, Bickman (1997; 1) ve Scriven(1991) meta-değerlendirme için “sistemik inceleme”; Widmer (2002; 2) ise, “değerlendirme yaklaşımı” tanımları kullanmaktadır. Meta-analiz için Chambers (2004; 35) “en göze çarpan yöntem” ve “istatistiksel süreç”, Egger ve Smith (1997; 1371) ise, “istatistiksel birleştirme” ifadelerini kullanmaktadır. (Sağlam ve Yüksel, 2007).

Belirlenen bir konuda yapılmış, bağımsız ve birçok çalışmanın sonuçları kullanılarak elde edilen bulguların analizini yaparak yeniden yorumlama yöntemine “meta-analiz” denir (Durlak, 1995).

Temelde, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen meta-analizin avantajları şöyle açıklanmaktadır (Akçil, 1995):

- Çalışmaları birleştirir.
- Bireysel olan çalışmaların bulgu ve sonuçlarını karşılaştırıp yeniden değerlendirir.
- Örneklem genişliğini arttırır.
- Çalışmalardaki heterojenliği belirler.
- Literatürde olabilecek tutarsızlıkları belirler ve nedenlerini açıklar.
- Bu yöntemle elde edilen bulgu sonuçları ışığında yeni çalışmaların üretilmesine olanak verir.

Sunğur (2015)'e göre meta analizin altı işlem basamağından oluştuğu görülmektedir:

1. Araştırma probleminin belirlenmesi: Meta-analize iyi bir araştırma sorusu ile başlanmalıdır. Literatürü dikkatlice inceleyip değerlendirmek bu analiz yöntemi için oldukça önem arz etmektedir. Bu aşamada ikinci olarak araştırmanın sınırlılığını belirlemek, araştırma sorusunu genel bir konu üzerinden yürütmek ve yeteri kadar veriye ulaşmak gerekmektedir.

2. Literatür taraması: İlk aşama problemin belirlenmesiyle dahil edilme kriterleri oluşturularak çalışma kapsamına alınacak ilgili araştırmalara ulaşılmalıdır. Bu kapsam içine alınacak araştırmalarda istatistiksel veriler olmalıdır (Özcan, 2008). Problem ve sınırlar belli olduktan sonra en önemli amaç, literatürde var olan tüm çalışmalara ulaşmak olmalıdır. Taramanın anahtar kelimeleri çok önemlidir.

3. Bulunan çalışmaların kodlanması: Literatür taramasının ardından çalışmaya uygun elde edilen araştırmalar kodlanmalıdır. Amaca ve dâhil edilme kriterlerine uygun olmalıdır. Açık, anlaşılır kodlamanın yapılması, tanımlayıcı bilgilerin sayısal verilere dönüştürülmesi bu aşamada olmalıdır.

4. Etki büyüklüğünün bulunması: Meta-analizin kalbi ve bu yöntem ile kullanılan en önemli unsur “etki büyüklüğü (effect size)” . Cohen tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir. Bir olgunun toplumda bulunmasının sıklığı şeklinde yorumlanmıştır. Çalışmaların değişik ölçüdeki etki büyüklükleri indeksleri kullanılarak standart duruma getirilir (Topçu, 2009). Etki büyüklüğü,

- Ortalamalara
- Oranlara

- Korelasyona bağlı olarak hesaplanır.

5. Analizin yapılması: Meta-analizde, analiz basamağında ortalama etki büyüklüğü bulunarak homojenlik testi ve verilere uygun model seçimi yapılır. Meta-analizde sabit ve rastgele etkiler modelleri kullanılmaktadır (Küçükönder ve diğerleri, 1999). Sabit etkiler modeli araştırmaların aynı etkiyi tahmin etmesidir. Homojenlik testi yapılarak bu varsayım test edilir. Rastgele etkiler modelinde büyük ve küçük örnekleme sahip çalışmaların etkileri dengelidir. Bu model sabit etkiler modeline göre daha geniş güven aralığı vermektedir. Rastgele etkiler modelinde homojenlik sağlanamadığı durumlarda uç noktalardaki çalışmalar çıkarılarak veriler yeniden analiz edilmelidir.

6. Bulguların yeniden yorumlanması: Meta-analizin en önemli görevleri arasında, gelecekte yapılacak çalışmalara yön verecek, önerilerde bulunacak ve özellikle tartışmalar kısmında diğer meta-analiz araştırmaların bulgular bölümüne referans vermesi gibi önemli unsurlar içermesidir. Bulgularda teorik taraflar ve uygulamaya dönük çıkarımlardan söz edilmelidir. Son aşamada önerilerde bulunulmalıdır (Özcan, 2008).

Bu araştırmada; hayat bilgisi öğretilimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezi çalışmaları tarama modelinde desenlenerek, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Karasar'a (2012) göre tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Doküman incelemesi, araştırılacak olgu veya olaylar ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Üniversitelerde lisansüstü düzeylerde (yüksek lisans ve doktora) verilen eğitimin bir parçası olarak bilimsel çalışmalar yapılır. Bu tür çalışmalarda araştırmacılar çeşitli kaynaklara dayanarak belirli bir tezi savunurlar. Bunu yaparken çeşitli bilgileri dersler, işler, değerlendirir, kendilerine göre yorumlar ve elde ettikleri sonuçlardan hareketle tezlerinin doğruluğunu tartışır (Dinler, 2000). 1983 yılında kabul edilen Lisansüstü Eğitim-Öğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliği'nin 7. maddesinde, "lisansüstü programı; yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlik unvanlarına yönelik belirli sayıda ve belirli muhteva ve adları taşıyan zorunlu ve seçmeli dersler ile doktora yeterlik sınavı, sanat yeterliği sınavı, tez, sanat eseri ve uygulamalardan oluşur" şeklinde tanımlanmıştır (YÖK, 1983).

Hayat bilgisi öğretilimi sınıf öğretmenliği anabilim dalında lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders olarak okutulmaktadır. Ayrıca bu alanda lisansüstü düzeyde birçok

tez çalışması bulunmaktadır. Üniversitelerin temel görevi bilim üretmek ve bilim yaymaktır. Üniversitenin işlevleri öğretim ile araştırma yapmak ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştirmek olarak belirtilebilir. Üniversite, bu işlevlerini yerine getirmek için çeşitli programlar düzenler. Bunlardan biri de lisansüstü öğretim programlarıdır. Lisansüstü öğretim, çağdaş üniversitenin önemli bir göstergesidir. Çünkü üniversitenin araştırma yapma ve ülke kalkınmasında gerekli olan yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmesinde, lisansüstü öğretimin önemli bir rolü bulunmaktadır (Karakütük, 1989). Bu nedenle üniversitelerde lisansüstü tez hazırlayan araştırmacıların konu seçiminde toplumun duyarlılık gösterdiği konular üzerinde yoğunlaşmaları, araştırmanın önemini artıran etkenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Ancak bir araştırmayı önemli kılan temel ölçüt, sorunun çözümüne getirdiği katkı kadar, bilim evrenine yaptığı/yapacağı katkı da olmalıdır (Ural ve Kılıç, 2005).

2.3. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili araştırmalar başlığı altında Hayat Bilgisi Dersi Programının Değerlendirilmesi ile ilgili yapılan araştırmalar ve araştırmalar sonucunda ulaşılan sonuçlara değinilmiştir

2.3.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Belet, (1999) tarafından yapılan “İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi” adlı çalışma ilköğretim1, 2 ve 3. sınıflarda uygulanan Hayat Bilgisi programı ile ilgili öğretmenlerin görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan veri analizlerinden, ilköğretim okullarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında uygulanan Hayat Bilgisi programına ve programın uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin büyük bir bölümü olumlu görüşe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğretmenlerin, programın uygulanışı ile ilgili görüşlerinin erkek öğretmenlere göre genelde daha olumlu olduğu da saptanmıştır.

Demir (2007) tarafından yapılan “İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi Dersi Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” isimli araştırma 2004 ilköğretim okulu hayat bilgisi programını öğretmen görüşlerine göre bazı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonunda, Hayat Bilgisi programında yer alan kazanımların birçoğunun gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu, tematik yaklaşımın benimsenmesinin olumlu bulunduğu ve temalarla ilgili genel görüşlerin olumlu yönde olduğu görülmüştür. Hayat bilgisi programının öğrenme öğretme sürecinde sanat ve estetik eğitime yeterince yer verilmediği, programda kullanılması önerilen araç gereçlerin kolay elde edilebilir nitelikte olmadığı, öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına ilişkin bilgilerinin yeterli olmadığı gibi olumsuz sonuçların yanında, derslerde öğrencilerin daha aktif olduğu, yeni yaklaşımın gerektirdiği strateji, yöntem ve tekniklere yer verildiği, velilerle daha fazla iletişim kurulduğu gibi olumlu sonuçlara da ulaşılmıştır. Son boyutta öğretmenlerin, genel olarak programda önerilen ölçme araçlarını kullandıkları ancak bu konuda eğitim ihtiyacı içinde oldukları bulunmuştur.

Özden (2006), “2004 Hayat Bilgisi Pilot Programının, 1998 Hayat Bilgisi Programıyla Karşılaştırılması” isimli araştırmasında, öğretmenlerin, 1998 programı ile 2004 pilot programlarını üç boyut (hedef/kazanım, içerik, öğretme-öğrenme süreci) açısından genel olarak karşılaştırdıklarında, 2004 programını, 1998 programına göre daha olumlu değerlendirdiklerini tespit etmiştir.

Demir (2007) tarafından yapılan “İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmada 2004 ilköğretim okulu Hayat Bilgisi programını öğretmen görüşlerine göre bazı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sonunda, Hayat Bilgisi programında yer alan kazanımların birçoğunun gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu, tematik yaklaşımın benimsenmesinin olumlu bulunduğu ve temalarla ilgili genel görüşlerin olumlu yönde olduğu görülmüştür. Hayat bilgisi programının öğrenme öğretme sürecinde sanat ve estetik eğitime yeterince yer verilmediği, programda kullanılması önerilen araç gereçlerin kolay elde edilebilir nitelikte olmadığı, öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına ilişkin bilgilerinin yeterli olmadığı gibi olumsuz sonuçların yanında, derslerde öğrencilerin daha aktif olduğu, yeni yaklaşımın gerektirdiği strateji, yöntem ve tekniklere yer verildiği, velilerle daha fazla iletişim kurulduğu gibi olumlu sonuçlara da ulaşılmıştır. Son boyutta öğretmenlerin, genel olarak programda önerilen ölçme araçlarını kullandıkları ancak bu konuda eğitim ihtiyacı içinde oldukları bulunmuştur.

Türkyılmaz (2011) tarafından yapılan “İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı bazı değişkenler açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Tarama modeli betimsel nitelikli bir araştırmadır. Araştırma sonunda, program kazanımlarının genel amaçlara uygun olduğu, ancak öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerine göre hazırlanmadığı ve kazanımlar için önerilen sürenin yeterli olmadığı görülmüştür. Programın temalarında yer alan içerik için de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca içerik, öğrencilerin ilgisini çekmemekle birlikte farklı etkinliklerin yapılmasına imkân verecek şekilde hazırlanmamıştır. Program etkinlikleri, bölgesel ve yöresel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanmış; ancak önerilen etkinlikler farklı zeka alanları ve öğrenme stilleri olduğu göz önünde bulundurularak hazırlanmamıştır. Son olarak da, programın ölçme-değerlendirme boyutunda kullanılan teknikler öğrenci performansını değerlendirmek için yeterli değildir ve öğrencilerin tüm becerilerini değerlendirmemektedir.

Alak (2011) tarafından yapılan “Hayat Bilgisi Öğretim Programı Öğelerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli araştırmada Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğelerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde

edilen bulgulara dayalı olarak sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programı Öğelerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, meslekteki kıdem, mezun oldukları okul ve okuttukları sınıflardaki öğrenci mevcuduna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okutulan sınıf düzeyi ve hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Gülener (2010) tarafından yapılan “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’na İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmada ilköğretimde uygulanmakta olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın öğretmen görüşleri bakımından değerlendirilmesine çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlarda, öğretim programının genel durumu hakkında öğretmenlerin olumlu görüşlere sahip olduğunu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre; beceri ve kazanımların, toplumsal problemleri ve ihtiyaçları giderici ve ülke gerçeklerini taşıyacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın içeriğinin öğrenciler tarafından merak ve araştırma isteği yaratmaktan uzak olduğu görülmüştür. Programda yer alan etkinliklerin öğrencilerin sınıf içi tartışmalarına fırsat verici nitelikte olduğu, programdaki etkinliklerin ilişkili olduğu temalar ve beceriler ile örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Değerlendirme boyutu üzerinde öğretmenlerin olumlu görüşe sahip olmadıkları, ölçme-değerlendirmenin, programın değerlendirme boyutunu karşılayamadığı ve ölçme değerlendirilenin bir ders saati ile sınırlandırılmaması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2009) tarafından yapılan “2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli çalışmada, 2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının, birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğini, öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin, 2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programını niteliksel olarak olumlu buldukları görülmüştür. Ancak, bağımsız sınıflarda uygulanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının, şartları çok daha farklı olan birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasında; beceri/kazanım, içerik, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme boyutlarında bir takım eksiklikler ve güçlüklerle karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin görüşleri dikkate alınarak, programda yapılabilecek değişikliklere ilişkin uygulamaya dönük önerilerde bulunulmuştur.

Gerek (2006), “Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programı Hakkındaki Görüş Değerlendirme ve Yeterlilikleri” konulu araştırmasından elde edilen bulgular sonucunda;

Yeni İlköğretim Programı'nın öğrencileri derse motive etme, öğrenme kolaylığı ve kalıcı öğrenme, öğrencilerin yaşam kalitesini artıracak temel beceriler kazandırma ve öğrencilerde istendik davranışlar oluşturma konusunda başarılı bir program olduğunu tespit etmiştir

Bektaş ve Karadağ, (2013) tarafından yapılan “Hayat Bilgisi Öğretimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerinin Eğilimleri Ve Değerlendirilmesi” isimli makalenin amacı, Hayat Bilgisi alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarını incelemektir. Araştırma sonucunda hayat bilgisi alanında doktora düzeyinde çalışmaların az yapıldığı, genelde nicel araştırma deseni kullanıldığı, evren olarak öğretmenlerle çalışıldığı, veri toplama aracı olarak anketlerin kullanıldığı, istatistiksel tekniğin betimsel teknik olduğu, tez danışmanlığını Yrd. Doç. Dr. unvanına sahip danışmanların yaptığı ve en çok programa yönelik araştırmalar yapıldığı hayat bilgisi öğretimi temalarında değerlendirilmesi planlama, kavram öğretimi ve birleştirilmiş sınıf ile ilgili alt temalarda oldukça az çalışma bulunduğu belirlenmiştir. Bu alanda yapılan tezler belirli aralıklarla değerlendirilmeli ve yapılacak çalışmalara ışık tutulmalıdır.

Kalafatçı, (2017) tarafından yapılan “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” isimli araştırma, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının temel öğelerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amacıyla veri toplamaya yönelik betimsel nitelikli tarama modellenmiş bir çalışmadır. Sonuç olarak; programda yer alan kazanımların, bilimsel araştırma ve öğrenme merakını artırıcı, yaratıcılığı ve üst bilişsel becerileri geliştirir nitelikte olmaları gerektiği; programda yer alan etkinliklerin bilgi olarak doyuruculuğu, süre olarak yeterliği, bilimsel araştırma merakını artırması ve etkinlik sayısının yeterli olması konularında düzenlemeler yapılması gerektiği; temaların ilgi çekici metinler ve konu başlıkları içermesi, içerik olarak yeterli ve doyurucu bilgi taşıması, temaların içerdiği bilgi ve kavramların öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerine uygunluğu noktalarında düzenlemeler yapılmasının olumlu olacağı görülmüştür. Ayrıca programdaki ölçme değerlendirme yöntemlerinin yeterli olmadığı, programa farklı yöntem ve tekniklerin eklenmesinin uygun olacağı tespit edilmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının tüm boyutlarıyla eksik yönlerinin gözden geçirilmesi, bilimsel gelişme ve yeniliklere bağlı olarak yetersiz görülen kısımlarının güncellenmesi ve daha işlevsel hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların, alana bir bütün olarak

bakılmasını sağlamasına rağmen alan yazında lisansüstü yapılmış çalışmaların tamamını kapsayan ayrıntılı bir program değerlendirmesinin yer almadığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak Hayat Bilgisi program değerlendirme çalışmalarına kaynaklık edeceği umulmaktadır.

2.3.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Tracy C. Rock , Tina Heafner , Katherine O'Connor , Jeff Passe , Sandra Oldendorf, Amy Good & Sandra Byrd (2006) tarafından yapılan “One State Closer to a National Crisis: A Report on Elementary Social Studies Education in North Carolina Schools” isimli çalışmanın amacı, (a) sosyal araştırmaların ne sıklıkta öğretildiğini belirlemek için Kuzey Carolina'daki ilköğretim öğretmenlerinin uygulamalarından veri toplamak (b) eğitim zamanının nasıl kullanıldığına ilişkin kararların nasıl alındığını, (c) öğretmenlerin ne kadar memnun olduklarını belirlemek Hayat Bilgisi öğretimine ayrılan öğretim süresi ve (d) Hayat Bilgisi öğretim programının öğretimini engelleyebilecek hangi engellerin mevcut olduğu. Bu çalışma, Kuzey Carolina ilköğretim okullarındaki sosyal çalışmaların mevcut durumunu belgelemektedir ve NCLB'nin K-5 Hayat Bilgisi eğitimi üzerindeki etkileri konusunda artan ulusal literatüre eklemiştir. Bulgular, ilköğretim sınıfındaki sosyal çalışmaları canlandırmak için daha katı eylemlerin (örneğin araştırma, savunuculuk ve mesleki gelişim) yapılması gerektiğini göstermektedir. Okullarımızda ilköğretim sosyal araştırmaların durumunu iyileştirmeye yönelik tartışma ve öneriler sunulmuştur.

Marilynne Boyle-Baise, Ming-Chu Hsu, Shaun Johnson, Stephanie Cayot Serriere & Dorshell Stewart (2008) tarafından yapılan “Putting Reading First: Teaching Social Studies in Elementary Classrooms” isimli vaka çalışmasında yazarlar, Okuma ve okuma başarısı, eğitim zamanı ve okullar için niyete hükmetti. İlköğretim sınıflarda Hayat Bilgisi, çoğu zaman açıklayıcı bir hikaye notuna aktarılan okuma yoluyla önleildi. Üst sınıflarda, sosyal bilgiler, kurgusal olmayan hesapların anlaşılması gibi okuryazarlık becerilerine vurgu yaparak ders kitabına odaklanmıştır. Öğretmenler sosyal araştırmaları okuma ile bütünleştirdiğini iddia ettiler, ancak bütünleşme sistematik değil, fırsat olarak fırsatçıydı. Bu çalışma, ilköğretim okullarında güvenilir Hayat Bilgisi eğitimi korumak ve sürdürmek için çaba göstermektedir. Yazarlar, ilköğretim okullarında Hayat Bilgisi eğitiminin niteliğini ve miktarını potansiyel olarak artırabilecek pozisyonlar ve eylemler önermektedir.

Adam Huck (2018) tarafından yapılan “Elementary Social Studies Content

Integration in CCLS: An Analysis of Content Integration” isimli çalışmada Ortak Çekirdek Öğrenme Standartlarının ana odağı okuryazarlığı ve matematiği geliştirirken, Hayat Bilgisi başlıklarının ve becerilerinin unsurları vurgulanır. Birincil kaynak analizi ve çoklu perspektifleri anlama bunlardan sadece ikisidir. Bu makale, iki ilköğretim sınıfındaki bütünleşik eğitimin nitel analizine dayanmaktadır. Müfredatın ve politika belgelerinin içerik analizi yoluyla, mevcut politikanın ilköğretim Hayat Bilgisi dersinde kazanımlar kazandığını, ancak konuyu gerçek bir çekirdek içerik alanına yükseltmek için önemli ölçüde daha fazla çalışma yapılması gerektiğini savunmaktadır. Bu çalışma için veri kaynakları sınıf gözlemleri, öğretmen görüşmeleri ve doküman analizinden oluşmaktadır. Bu araştırmaya katılan sınıflar, okuryazarlık eğitimini Hayat Bilgisi kavramları ve becerileri ile bütünleştirmek için sınıf öğretmeni tarafından belirlenen kaynakları kullanmışlardır. Bu çalışmanın amacı, Hayat Bilgisi dersinin pratik uygulamasına yönelik son politikada kaydedilen ilerlemenin belirlenmesidir. Ayrıca, Temel Hayat Bilgisi öğretiminin artırılması ve iyileştirilmesi için atılacak adımları da belirlenmiştir. Bu çalışma politikanın gelişimine rehberlik etmeye çalışmıştır.

Corey Ranshaw Sell & Krista Griffin (2017) tarafından yapılan “Powerful Social Studies Teaching With Poetry and Primary Sources” adlı çalışmada İlköğretim sınıflarında sosyal çalışmaların mevcut marjinalleşmesi göz önüne alındığında, ilköğretim eğitimcilerinin sosyal araştırmaları teşvik eden bütünleştirici teknikler araması hayati önem taşımaktadır. Bu makale, yazarların ilköğretim sınıflarında öğrettiği böyle bir bütünleşme örneğini incelemektedir. Beşinci sınıf öğrencilerine verilen üç günlük ders, tarihi biyografiler, şiir ve birincil kaynaklar kullanılarak adalet odaklı bir vatandaşlık anlayışı öğretmeyi amaçlamaktadır. Üçüncü günün sonunda, öğrenciler hem genel okuryazarlık uygulamalarını (örneğin paylaşılan okuma, görsel okuryazarlık, yakın okuma) hem de disiplin okuryazarlığını (örneğin, kaynak bulma, bağlamsallaştırma, destekleme) disiplinlerin uyum çalışmalarının sürdürüldüğü ve bütünleşmenin Hayat Bilgisi eğitiminde önemli görüldüğü çalışmalar kullanmışlardır.

Cheryl A. Torrez & Elizabeth Ann Claunch-Lebsack (2014) tarafından yapılan “The Present Absence: Assessment in Social Studies Classrooms” isimli makalede, ilk olarak yazarlar Hayat Bilgisi eğitiminin ve sınıf değerlendirmesinin amaçlarını ve tanımlarını açıklamaktadır. İkincisi, Hayat Bilgisi dersleri ve değerlendirmedeki eğilimlerin takip ettiği sınıf değerlendirmesiyle ilgili konulara genel bir bakış sunar. Daha sonra, sınıf içi değerlendirme ile ilgili temel sistemleri ve en iyi uygulamaları ele alarak, bu

uygulamaların yaygın olarak kabul edilmesi ve uygulanması için gereklilikleri önerir. Yazarlar çalışmalarımıza Hayat Bilgisi derslerinde değerlendirme, sınıf değerlendirme uygulamaları ve değerlendirme araştırmaları hakkındaki mevcut literatürün kapsamlı bir incelemesiyle başlamıştır. Analizlerimiz geliştikçe, yazarlar, alandaki ampirik araştırmaların az miktarda olduğu için, literatürde yana doğru ilerlemenin gerekli olduğunu; “yokluğun varlığı” dır. Makale, P – 12 sınıflarındaki değerlendirme uygulamalarına değinen literatürle birlikte deneysel araştırma literatürüne genel bir bakış sunar.

Tina L. Heafner & Paul G. Fitchett (2012) tarafından yapılan “National Trends in Elementary Instruction: Exploring the Role of Social Studies Curricula”, isimli çalışmada on beş yıl süren Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi araştırmasından elde edilen verileri kullanan araştırmacılar, ulusal eğitim politikası uygulamasının ilköğretim okullarında sosyal araştırmaların rolü üzerindeki etkisini incelemiştir. Spesifik olarak, 2007’de Geride Çocuğun Olmaması (NCLB)’nın yeniden yetkilendirilmesi ve İngiliz dili sanatlarının federal zorunlu testlerinin (ELA) ve matematik derslerinin üçe beşe kadar devam etmesiyle, araştırmacılar politika kararlarının bilimi sınamaya nasıl vereceğini anlamaya çalıştılar. İlköğretim okullarında ELA'nın ana konu alanları, matematik, fen bilimleri ve sosyal bilgiler için öğretim zaman tahsisine ilişkin öğretmen kararlarını etkilemiştir. Bu niceleyici çalışmanın sonuçları, sosyal araştırmaların testin konu alanının önemi ile açık bir şekilde bağlantılı olduğu bir dönemde sosyal çalışmaların azalan rolüne dair geniş çaplı kanıtlar sunmaktadır. Bulgular, ilköğretimdeki ulusal testlerin kapsamına ve sosyal bilgiler için olan etkilere genel bir bakış sunmaktadır. Araştırmacılar, müfredat standardizasyonu, hesap verebilirlik ve yüksek riskli testlerin, test edilen konulara kıyasla Hayat Bilgisi zaman tahsisatlarını olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır.

Derek Anderson (2014) tarafından yapılan “Outliers: Elementary Teachers Who Actually Teach Social Studies, The Social Studies” adlı karma yöntem araştırması, ilköğretim Hayat Bilgisi çalışmalarının yaygınlaştırılmasına rağmen, konuyla ilgili oldukça zaman harcayan altı ilköğretim öğretmeni tanımlamıştır. Bu kırk altı Michigan ilköğretim öğretmeninden bir örnekleme görüşülen bu altı aykırı öğretmen ile röportaj yapılmış ve eğitimlerinin nasıl ve neden normdan saptıklarını daha iyi anladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin neyi, ne zaman ve nasıl öğreteceklerine nasıl karar verdiklerini çerçevelemek için özerkliğe karşı kontrol sürekliliği kullanılmıştır. İlköğretim sosyal çalışmalarına ek olarak dikkat gösterilmesi gerektiğini gösteren mevcut literatüre meydan

okumak, test baskısından ya da öğretmenlere özerklik sağlamaktan kaynaklandığını, bu çalışmanın bulguları altı öğretmenin beşinin sosyal çalışmaları öğrettiğini, programlarının belirli bir zamanın belirlenmesi için Hayat Bilgisi eğitimini harici olarak kontrol ettiklerini göstermektedir.

Ava L. McCall (2010) tarafından yapılan “Teaching Powerful Social Studies Ideas Through Literature Circles” adlı çalışmada Yazar, ilköğretim öğretmen adaylarına yönelik sosyal bilgiler yöntemleri dersinde edebiyat çevrelerinin kullanımını açıklamış ve güçlü sosyal bilgiler fikirleri öğretimindeki etkilerini analiz etmiştir. Edebiyat çevreleri öğrencileri sınıfta daha fazla liderlik rolü üstlenmeye teşvik eder, aktif katılımlarını bekler ve metinlerdeki Hayat Bilgisi içeriği hakkında daha derin düşüncelerini sağlar. Öğrenciler, Columbus ve Taino arasındaki karşılaşma gibi aynı tarihsel olaydaki farklı bakış açılarını ve önemli fikirleri dâhil etme ve ihmal etme nedenlerini karşılaştırabilirler. Öğrenciler ayrıca, kültürler ile güncel ve tarihsel olaylar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları edebiyat çevresi tartışmaları ile not edebilirler. Bununla birlikte, öğretmenler güçlü Hayat Bilgisi fikirlerine odaklanan metinleri dikkatlice seçmeli, edebiyat çevrelerini tanıtırken düşünceli tartışmaların hedefini vurgulamalı ve takip sınıf tartışmaları sırasında edebiyat çevresi tartışmalarında göz ardı edilen önemli konuları gündeme getirmeye hazır olmalıdır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada izlenen yöntem, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, uygulama/işlem sürecinin detayları ve toplanan verilerin nasıl analiz edildiği açıklanmıştır.

3.1. ARAşTIRMA MODELİ

Bu çalışma, Hayat Bilgisi Eğitimi ile ilgili ölkemizde tamamlanan çalışmalarının analizini yapmaya yönelik olup, YÖK tez tarama merkezinde kayıtlı olan lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik betimsel bir çalışma olup; genel tarama modelinden ve meta- analizi yönteminden yararlanılmıştır.

Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya literatür tarama denir. Literatür taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur (Karasar, 2005). Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu, olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Betimleme yapılırken, araştırmaya konu olan birey ya da nesne; kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1991).

Belirlenen bir konuda yapılmış, bağımsız ve birçok çalışmanın sonuçları kullanılarak elde edilen bulguların analizini yaparak yeniden yorumlama yöntemine “meta-analiz” denir (Durlak, 1995).

Son yıllarda, eğitim bilimlerindeki birincil çalışmaların sayısı artıkça kapsamlı ve sistematik araştırma sentezlerine olan ihtiyaç da artmaktadır. Bu nedenle üretilen geniş bilgi birikiminin sentezlenmesi ve tekrar bir analiz sürecinden geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda bireysel çalışmaların sonuçlarının istatistiksel işlemlerden geçirilerek yeniden değerlendirilme süreci olarak açıklanan meta-analiz yöntemi, günümüzde tüm bilim alanlarında tercih edilmekte, özellikle eğitim bilimlerinde oldukça sık kullanılmaktadır (Sağlam ve Yüksel, 2007). Meta-analiz, aynı konu üzerinde birbirinden bağımsız olarak yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçları bir araya getirmek, bu sonuçlardaki çeşitliliği açıklamak, örnekleme genişleterek daha güvenilir ve doğru sonuçlar elde etmek için istatistiksel yöntemlerin kullanılması süreci olarak tanımlanmaktadır (Dempfle, 2006; Littel, Corcoran ve Pillai, 2008; Petitti, 2000).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, YÖK'ün veri tabanındaki lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Tez adında “Hayat Bilgisi” kelimesini içeren YÖK Tez Merkezine ulaştırılmış, erişime açık olan ve dili Türkçe olan lisansüstü tezler araştırmanın evrenidir. Tarama sonucunda YÖK veri tabanında kayıtlı 172 adet teze ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini YÖK'teki tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise başlığında Hayat Bilgisi geçen tezler oluşturmaktadır. Araştırmada Amaçlı örnekleme yöntemlerinden Ölçüt Örnekleme yoluna gidilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma kapsamındaki tezlere, YÖK'ün internet sitesinden ulaşılmış, tezlerin bir listesi oluşturulduktan sonra erişim olanağı bulunan tezler bilgisayara kaydedilmiş ve incelenmek üzere saklanılmıştır.

Bu çalışmada kullanılan meta-analiz yönteminin işlem basamaklarından “araştırma probleminin belirlenmesi”, “literatür taraması” ve bulunan “çalışmaların kodlanması” aşamalarında gerçekleştirilen işlemler ile “verilerin toplanması” işlem basamağı ile benzer nitelikleri taşımaktadır. Bu sebeple meta-analizin işlem basamakları ayrı ayrı başlıklandırılmamıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Kaydedilen tezler, belirlenen alt problem başlıklarına göre incelenmiş ve bu alt problemlere göre araştırmacı tarafından kullanabileceği bir şekilde liste oluşturulup istatistiksel olarak grafik ve tablolar haline getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın istatistiksel kısmında Microsoft Excel 2010 programından faydalanılmıştır. Daha sonra ise Meta-analizi yöntemi ile verilerin yorumlanması yapılmıştır.

Bu çalışmada kullanılan meta-analiz yönteminin işlem basamaklarından olan “etki büyüklüğünün bulunması”, “analizin yapılması” ve “bulguların yeniden yorumlanması” işlem basamakları ise “verilerin çözümü ve yorumlanması” aşamasında gerçekleştirilen işlemlerle benzer nitelikleri taşımaktadır. Etki büyüklüğünün hesaplamasında kullanılan ortalama, oran ve korelasyonun nitel çalışmalarda olmamasından dolayı etki büyüklüğü söz konusu çalışmada hesaplanamamıştır. Meta-analizin işlem basamakları aşağıda verilmiştir.

Meta-analizin işlem basamakları şu şekildedir:

- Sorunun belirlenmesi ve tanımlanması:
- Hipotezlerin kurulması
- Meta-analizine temel oluşturacak bireysel çalışmaların seçimi ve seçimde kullanılacak ölçütlerin belirlenmesi
- Çalışmaların kodlanması ve sınıflandırması
- Bireysel çalışmaların bulgularının değişik istatistik yöntemleriyle birleştirilmesi
- Meta-analiz bulgularının raporlaştırılması

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

YÖK veri tabanındaki lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Belirlenen bu amaç altında şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Tezlerin gerçekleştirildikleri lisansüstü düzeylerine göre dağılımları nedir?

Tezlerin lisansüstü düzeylerine göre dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Tezlerin Lisans Üstü Dağılımları

Düzye	Erişim Durumu	f	%
Yüksek Lisans	Açık	101	58,72
	Kapalı	44	25,58
Doktora	Açık	18	10,47
	Kapalı	8	4,65
Sanatta Yeterlik	Açık	0	0,00
	Kapalı	1	0,58
Toplam		172	100,00

Tablo 4.1 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki yıllar (1988-2018) arasında YÖK tez veri tabanına kayıtlı 172 lisansüstü tez çalışması olduğu anlaşılmaktadır. Tabloda tezlerin sayıları, dağılımları ve yüzde değerleri görülmektedir. Bu tezlerden erişime açık tez sayısı 119, erişime kapalı tez sayısı ise 52’dir. Yüksek lisans tez sayısı 145, doktora tez sayısı 26, sanatta yeterlilik 1 olarak tespit edilmiştir. Erişime açık yüksek lisans tez sayısı 101, erişime açık doktora tez sayısı 18 olarak tespit edilmiştir. Erişime kapalı yüksek lisans tez sayısı 44, erişime kapalı doktora tez sayısı 8 ve erişime kapalı sanatta yeterlik 1 olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersi alanında daha çok yüksek lisans düzeyinde araştırma yapma eğiliminin olduğu söylenebilir.

2. Tezlerin hazırlandıkları üniversite ve anabilim dalına göre dağılımları nedir?

Tablo 4.2. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversite Adı	Doktora	Sanatta Yeterlik	Yüksek Lisans	Toplam
Gazi Üniversitesi	5		15	20
Marmara Üniversitesi	2	1	9	12
Anadolu Üniversitesi	4		7	11
Dokuz Eylül Üniversitesi			10	10
Selçuk Üniversitesi			10	10
Çukurova Üniversitesi	2		7	9
Atatürk Üniversitesi	3		5	8
Hacettepe Üniversitesi	3		5	8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3		5	8
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1		5	6
Afyon Kocatepe Üniversitesi			5	5
Ankara Üniversitesi			5	5
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi			5	5
İnönü Üniversitesi	1		4	5
Fırat Üniversitesi			4	4
Sakarya Üniversitesi			4	4
Uludağ Üniversitesi			4	4
Adnan Menderes Üniversitesi			3	3
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi			3	3
Ahi Evran Üniversitesi			2	2
Balıkesir Üniversitesi			2	2
Bartın Üniversitesi			2	2
İstanbul Üniversitesi			2	2
Mustafa Kemal Üniversitesi			2	2
Ordu Üniversitesi			2	2
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2			2
Pamukkale Üniversitesi			2	2
Yeditepe Üniversitesi			2	2
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi			1	1
Celal Bayar Üniversitesi			1	1
Cumhuriyet Üniversitesi			1	1
Ege Üniversitesi			1	1
Erciyes Üniversitesi			1	1
Erzincan Üniversitesi			1	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi			1	1
Kafkas Üniversitesi			1	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi			1	1
Muğla Üniversitesi			1	1
Niğde Üniversitesi			1	1
Trakya Üniversitesi			1	1
Yüzüncü Yıl Üniversitesi			1	1
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi			1	1
Toplam	26	1	145	172

Tablo 4.2 incelendiğinde, Hayat Bilgisi alanında en çok Gazi Üniversitesi (20), Marmara Üniversitesi (12), Anadolu Üniversitesi (11), Dokuz Eylül Üniversitesi (10) ve Selçuk Üniversitesi (10) lisansüstü çalışmalarda bulunduğu görülmektedir. Yüksek lisans

bazında yapılan çalışmalar ele alındığında Gazi Üniversitesi (15), Dokuz Eylül Üniversitesi (10) ve Selçuk Üniversitesi (10) 'nde yapılan çalışmaların daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Doktora alanında yapılan çalışmalarda Gazi Üniversitesi (5), Anadolu Üniversitesi (4), Atatürk Üniversitesi (3), Hacettepe Üniversitesi (3) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi (3) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Tezlerin Bilim Dallarına Göre Dağılımları

Bilim Dalları	Doktora	Sanatta Yeterlik	Yüksek Lisans	Toplam
Belirtilmeyen	9		65	74
Sınıf Öğretmenliği	11		46	57
Eğitim Programları ve Öğretim	4		18	22
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği			4	4
Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri			3	3
Eğitim Ekonomisi ve Planlaması			2	2
Eğitimde Program Geliştirme			2	2
Resim		1	1	2
Zihinsel Engelliler			2	2
İlköğretim			1	1
Müzik Öğretmenliği	1			1
Özel Eğitim			1	1
Tarih Öğretmenliği			1	1
Toplam	26	1	145	172

Tablo 4.3 incelendiğinde Hayat Bilgisi dersine yönelik yapılmış olan tezlerde sıklıkla Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda (57) ve Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda (22) çalışma yapılmış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çalışmalardan 74 tanesinin bilim dalı bilgisine ulaşılamamıştır. Ek olarak Hayat Bilgisi dersine yönelik yapılmış olan tezlerde diğer bilim dallarında da çalışma yapılmış olmadığı görülmektedir. Bilim dalı bilgisine ulaşılamayan tezlerin anabilim dalı bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.4. Bilimdalı Belirtilmemiş Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımları

Anabilim Dalı	Doktora	Yüksek Lisans	Genel Toplam
Belirtilmeyen	3	22	25
İlköğretim Anabilim Dalı	1	16	17
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	3	12	15
Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı		6	6
Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı		4	4
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı		2	2
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı	1		1
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı		1	1
İlköğretim Program Geliştirme ve Öğretim	1		1
Temel Eğitim Anabilim Dalı		1	1
Uygulamalı Sanatlar Grafik Eğitimi Anabilim Dalı		1	1
Toplam	9	65	74

Tablo 4.4'e göre Hayat Bilgisi alanında en fazla çalışma İlköğretim Anabilim dalı(17)'nde yapılmış olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan 16 tanesinin yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. İlköğretim anabilim dalını ise eğitim bilimleri anabilim

dalı(15)'nin takip ettiği anlaşılmaktadır. Anabilim ve bilim dalı bilgisine ulaşılammış 25 adet tez bulunduğu görülmektedir.

3. Tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımları nelerdir?

Tablo 4.5. Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Kategorilenmiş Dağılımları

Kategori No	Kategori Adı	Adet	Yüzde
1	Hayat Bilgisi	76	16,85
2	Yöntem ve Teknikler	65	14,41
3	Program	60	13,30
4	Eğitim	50	11,09
5	Paydaşlar	47	10,42
6	Beceri	32	7,10
7	Materyaller	20	4,43
8	Başarı	18	3,99
9	Değerler	18	3,99
10	Dersler	17	3,77
11	Öğrenme ve Öğretme	14	3,10
12	Tutum	14	3,10
13	Araştırma Yöntemleri	6	1,33
14	Ölçme-Değerlendirme	5	1,12
15	Diğer	9	2,00
Toplam		451	100

Tablo 4.5 incelendiğinde Hayat Bilgisi alanında yapılmış çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelime kategorisinin “Hayat Bilgisi” (76) olduğu görülmektedir. “Yöntem ve Teknikler” (65) anahtar kelime kategorisinin de çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. “Araştırma Yöntemleri” (6) ve “Ölçme- Değerlendirme” (5) anahtar kelime kategorilerinin ise nadiren tercih edildiği görülmektedir. Aşağıda anahtar kelime kategorilerinin içerikleri ve yorumları verilmektedir.

Tablo 4.6. Hayat Bilgisi Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Hayat Bilgisi Dersi	76
Toplam	76

Tablo 4.6’ya bakıldığında “Hayat Bilgisi” anahtar kelime grubunun içinde yer alan anahtar kelimeler görülmektedir. “Hayat Bilgisi Dersi” anahtar kelimesinin (76) çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 4.7. *Yöntem ve Teknikler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler*

Kategori Adı	Adet	Kategori Adı	Adet
Yapılandırıcılık	11	Kubaşık Öğrenme	1
Öğrenme Öğretme Yöntem ve Teknikleri	11	Öykü Tabanlı Öğrenme Yöntemi	1
Drama Tekniği	7	Probleme Dayalı Öğrenme	1
Etkinlik	4	Senaryo Tabanlı Öğrenme	1
Çoklu Zeka Kuramı	3	Sınıf İçi Çalışmalar	1
Anlamlı Öğrenme Yöntemi	2	Sorgulama Merkezli Yaklaşım	1
İşbirlikli Öğrenme	2	Yerel Tarih	1
Örnek Olay Yöntemi	2	Bilgi Haritası	1
Proje Tabanlı Öğrenme	2	İllüstrasyon	1
Yaratıcı Drama	2	Pedagoji	1
Beyin Temelli Öğrenme	1	Semantik Kavram Haritası	1
Farklılaştırılmış Öğretim Modeli	1	Soru Sorma	1
Gezi-Gözlem Yöntemi	1	Sözlü Tarih	1
Görsel Öğrenme Stili	1	Yapılandırmacı Pedagoji	1
Kavram Analizi Stratejisi	1		
Toplam			65

Tablo 4.7 incelendiğinde “Yöntem ve Teknikler” anahtar kelime grubunun toplamda 71 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisindeki anahtar kelimelere bakıldığında “Yapılandırıcılık”(11) ve “Öğrenme Öğretme Yöntem ve Teknikleri”(11) anahtar kelimelerinin çoğunlukla tercih edildiği söylenilebilir. “Drama” (7) ve “Etkinlik” (4) anahtar kelimelerinin ise sıklıkla tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.8. *Program Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler*

Kategori Adı	Adet	
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	15	
Ders Programları	11	
Öğretim Programı	10	
Program Değerlendirme	6	
Eğitim Programları	5	
Program Geliştirme	5	
Kazanım	3	
İçerik	2	
İhtiyaç Analizi	1	
Programlı Öğretim	1	
Yerel Program	1	
Toplam		60

Tablo 4.8 incelendiğinde “Program” anahtar kelime grubunun toplamda 60 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde en fazla kullanılan anahtar kelimenin ise “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı” (15) olduğu görülmektedir. “Ders Programları” (11) ve “Öğretim Programı” (10) anahtar kelimelerinin de sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. “Programlı Öğretim”(1), “İhtiyaç Analizi” (1) ve “Yerel Program” (1) anahtar kelimelerinin ise nadiren tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.9. Eğitim Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
İlköğretim	37
Eğitim	3
Karakter Eğitimi	2
Sanat Eğitimi	2
Sosyal Beceri Eğitimi	2
Çevre Eğitimi	1
Eğitim Fakülteleri	1
Eğitim Politikası	1
Milli Eğitim	1
Toplam	50

Tablo 4.9 incelendiğinde “Eğitim” anahtar kelime grubunun toplamda 50 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisindeki anahtar kelimeler arasında en fazla “İlköğretim” (37) anahtar kelimesinin tercih edildiği görülmektedir. “Eğitim Fakülteleri” (1), “Çevre Eğitimi” (1), “Eğitim Politikası” (1) ve “Milli Eğitim” (1) anahtar kelimelerinin ise nadiren kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 4.10. Paydaşlar Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Öğretmen Görüşleri	16
Öğrenci	8
Sınıf Öğretmeni	6
Aile	3
Çocuklar	2
Müze	2
Aday Öğretmenler	1
İlkokul Öğretmenleri	1
Halk Ozanları	1
Öğretilebilir Çocuklar Okulu	1
Sosyal Çevre	1
Türkiye	1
Üniversite Öğrencileri	1
Veli	1
Yönetici	1
Zihinsel Engelli Çocuklar	1
Toplam	47

Tablo 4.10' e göre "Paydaşlar" anahtar kelime kategorisinin toplamda 47 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu kategoride yer alan "Öğretmen Görüşleri"(16) anahtar kelimesinin en fazla kullanıldığı görülmektedir. "Öğrenci" (8) ve "Sınıf Öğretmeni" (6) anahtar kelimelerinin ise çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. "Aile" (3), "Çocuklar" (2) ve "Müze" (2) anahtar kelimelerinin ise sıklıkla tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 4.11. Beceri anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet	Kategori Adı	Adet
Yaratıcı Düşünme Becerisi	5	İnceleme	1
Eleştirel Düşünme	4	İletişim Becerileri	1
Beceri	2	Meslek Seçimi	1
Düşünme	2	Okuma	1
Problem Çözme	2	Sosyal Duygusal Uyum	1
Anlatım	1	Sosyal Problem Çözme	1
Bilişsel Beceriler	1	Tasarım	1
Empatik Eğilim Becerileri	1	Tipik Performans	1
Girişimci Birey Özellikleri	1	Üst Düzey Beceriler	1
Girişimcilik Becerisi	1	Yansıtıcı Düşünme	1
Görsel Okuma	1	Zaman Yönetimi	1
Toplam	32		

Tablo 4.11 incelendiğinde “Beceri” anahtar kelimesi grubunun toplamda 32 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde çoğunlukla “Yaratıcı Düşünme Becerisi”(5) ve “Eleştirel Düşünme” (4) anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. “Beceri” (2), “Düşünme” (2) ve “Problem Çözme”(2) anahtar kelimelerinin ise sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Diğer anahtar kelimelerin ise nadiren tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.12. Materyaller Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Ders Kitapları	9
Kitaplar	2
Oyunlar	2
Resimler	2
Çizgi Film	1
Görsel Materyaller	1
Masal	1
Materyal	1
Resimli Kitaplar	1
Toplam	20

Tablo 4.12 incelendiğinde “Materyaller” anahtar kelime grubunun toplamda 20 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisindeki anahtar kelimelere bakıldığında “Ders Kitapları” (9) anahtar kelimesinin çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. “Resimli Kitaplar” (1), “Çizgi Film” (1), “Görsel Materyaller” (1), “Masal” (1) ve “Materyal” (1) anahtar kelimelerinin ise araştırmacılar tarafından nadiren kullanıldığı söylenilebilir.

Tablo 4.13. Başarı anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Öğrenci Başarısı	6
Başarı	4
Akademik Başarı	3
Başarı Düzeyi	2
Erişi	1
Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Başarı Testi	1
Televizyon İzleme Süresi ve Başarı	1
Toplam	18

Tablo 4.13 incelendiğinde “Başarı” anahtar kelime grubunun toplamda 18 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisindeki anahtar kelimelere bakıldığında

“Öğrenci Başarısı”(6) ve “Başarı”(4) kelimelerinin çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. “Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Başarı Testi”, “Erişi” (1) ve “Televizyon İzleme Süresi ve Başarı” (1) anahtar kelimelerinin ise nadiren tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.14. Değerler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Değerler	13
Değer Analizi	1
Demokrasi	1
Etik	1
Saygı	1
Sorumluluk	1
Toplam	18

Tablo 4.14 incelendiğinde “Değerler” başlığında ele alınan anahtar kelime grubunun toplamda 18 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde çoğunlukla “Değerler” (13) anahtar kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. “Değer Analizi”(1), “Saygı”(1), “Sorumluluk”(1), “ Etik”(1) ve “Demokrasi”(1) anahtar kelimelerinin ise nadiren tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.15. Dersler Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Sosyal Bilgiler	5
Fen Bilgisi	2
Kavram	2
Tarih	2
Ara Disiplin	1
Matematik	1
Okul Heyecanım Teması	1
Okul ve Sınıf Kuralları	1
Tema	1
Türkçe	1
Toplam	17

Tablo 4.15 incelendiğinde “Dersler” anahtar kelime grubunun toplamda 17 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisindeki anahtar kelimelere bakıldığında en fazla “Sosyal Bilgiler” (5) anahtar kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. “Fen Bilgisi” (2), “Kavram” (2) ve “Tarih” (2) anahtar kelimelerinin ise çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 4.16. Öğrenme ve Öğretme Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Öğrenme	4
Kalıcılık	3
Otantik Öğrenme	2
Bireysel Farklılık	1
Etkin Öğrenme	1
Medya Etkisi	1
Öğrenme Stilleri Envanteri	1
Öğrenme Süreci	1
Toplam	14

Tablo 4.16'e bakıldığında "Öğrenme ve Öğretme" anahtar kelime grubunun toplamda 14 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde ise en fazla "Öğrenme"(4) anahtar kelimesinin tercih edildiği görülmektedir. "Kalıcılık" (3) ve "Otantik Öğrenme" (2) anahtar kelimelerinin ise sıklıkla tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 4.17. Tutum Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Davranışsal Tutum	2
Öğrenci Tutumu	2
Tutum	2
Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	2
Ahilik	1
Demokratik Tutum	1
Duyuşsal Kavram	1
Duyuşsal Tutum	1
Müziksel Zeka	1
Zeka	1
Toplam	14

Tablo 4.17'e göre "Tutum" anahtar kelime kategorisinin toplamda 14 adet kullanıldığı görülmektedir. "Davranışsal Tutum"(2), "Öğrenci Tutumu"(2), "Tutum"(2), "Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği"(2) anahtar kelimelerinin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 4.18. Araştırma Yöntemleri Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Eylem Araştırması	2
Doküman Analizi	1
Nitel Araştırma	1
Tek Denekli Araştırma Yöntemi	1
Deneysel Araştırma	1
Toplam	6

Tablo 4.18 incelendiğinde “Araştırma Yöntemleri” anahtar kelime grubunun toplamda 6 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde yer alan anahtar kelimeler “Eylem Araştırması”, “Doküman Analizi”, “Nitel Araştırma”, “Tek Denekli Araştırma Yöntemi” ve “Deneysel Araştırma” anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 4.19. Ölçme ve Değerlendirme Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Ölçme ve Değerlendirme	2
Başarı Değerlendirme	1
Performans Değerlendirme	1
Ürün Dosyası	1
Toplam	5

Tablo 4.19’e göre “Ölçme ve Değerlendirme” anahtar kelime grubunun toplamda 5 adet kullanıldığı görülmektedir. bu grubun içerisindeki anahtar kelimelere bakıldığında “Ölçme ve Değerlendirme” (2) anahtar kelimesinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 4.20. Diğer Anahtar Kelime Grubu ve Grup içinde yer alan anahtar kelimeler

Kategori Adı	Adet
Bireysel Farklılık	1
Biyolojik Çeşitlilik	1
Cumhuriyet Dönemi	1
Dil	1
Erozyon	1
Hatırda Tutma	1
Sözleşme	1
Şura	1
Yerelleşme	1
Toplam	9

Tablo 4.20 incelendiğinde “Diğer” anahtar kelime grubunun toplamda 9 adet kullanıldığı görülmektedir. Bu grubun içerisinde yer alan anahtar kelimeler “Bireysel Farklılık”, “Biyolojik Çeşitlilik”, “Cumhuriyet Dönemi”, “Dil”, “Erozyon”, “Hatırda Tutma”, “Sözleşme”, “Şura” ve “Yerelleşme” anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

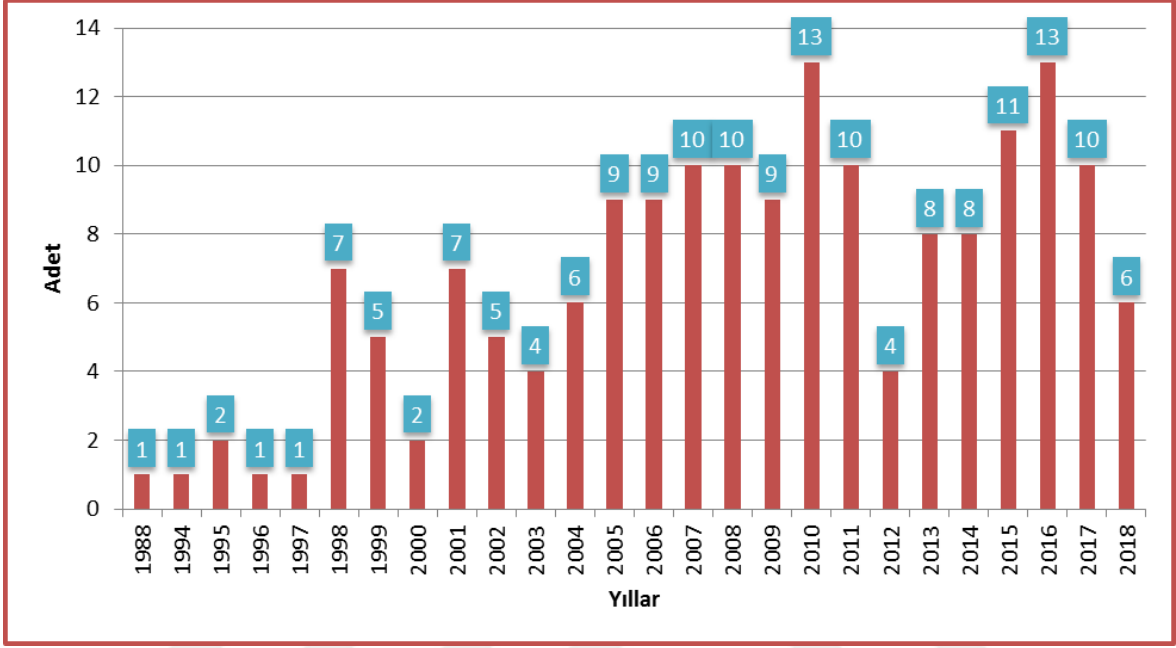
4. Tezlerde benimsenen araştırma yöntemlerinin yıllara göre dağılımları nedir?

Tablo 4.21. Tezlerin Yıllar ve Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımları

Yıllar	Betimsel	Eylem Araştırması	Karma	Karşılaştırmalı	Olgu Bilim	Örnek Olay	Tarama	Durum Çalışması	Yarı Deneysel	Genel Toplam
1988							1			1
1994	1									1
1995							2			2
1996									1	1
1997							1			1
1998	3			1			2		1	7
1999							3		2	5
2000	1						1			2
2001	1			1			3		2	7
2002	4								1	5
2003	1						1		2	4
2004	1						2		3	6
2005	1	1					2		5	9
2006	1		1				6		1	9
2007	2		1				4		3	10
2008	2			1		1	4		2	10
2009	3					1	4		1	9
2010	2		1			3	5		2	13
2011	3		1	1			2		3	10
2012			2				1		1	4
2013		1	3		1		1		2	8
2014		1	3				1		3	8
2015	3		1	1			5		1	11
2016	2	3	4		1		1		2	13
2017			2				6		2	10
2018		1					3	2		6
Toplam	31	7	19	5	2	5	61	2	40	172

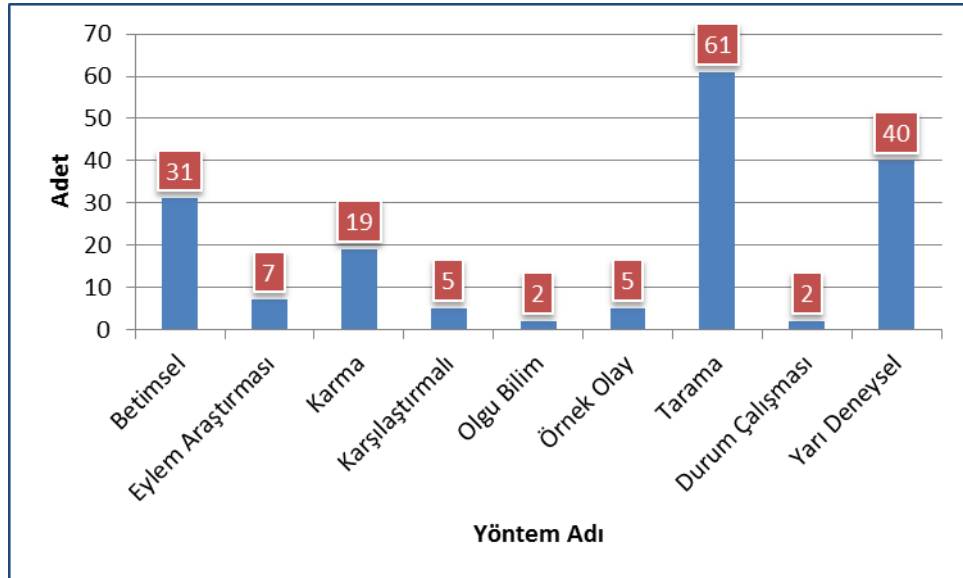
Tablo 4.21 incelendiğinde ağırlıklı olarak tarama modelinin (61) tercih edildiği görülmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmaların çoğunda da tarama modeli kullanılmıştır. Bununla birlikte yarı deneysel çalışma (40), betimsel çalışma (31), karma modeli (19) modellerinin de sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Eylem araştırması (7), karşılaştırmalı (5), örnek olay (5) ve yöntemlerinin ise daha az tercih edildiği söylenilebilir.

Olgu bilim deseni (2) ise nadiren tercih edilmiştir. Örnek olay deseni ise son yıllarda kullanılmamıştır. Hayat bilgisi öğretim programında yıllar içerisinde yapılan değişikliklere bağlı olarak, hayat bilgisi üzerine yapılan lisansüstü çalışmalarda kullanılan araştırma desenlerinin de farklılaştığı söylenebilir. Öğretim programları içerisinde yer alan ve hedefler doğrultusunda yapılan çalışmaların ilgi alanı da değişkenlik gösterebilmektedir.

Şekil 4.1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları

Hayat Bilgisi dersi alanında en fazla araştırmanın 2010 ve 2016 yıllarında yapıldığı görülmektedir.

Şekil 4.2. Tezlerin Yöntemlere Göre Dağılımları

Hayat Bilgisi dersi alanında daha çok tarama modelinde (58) araştırma yapıldığı söylenebilir.

6. Tezlerin veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları nedir?

Tablo 4.22. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımları

Veri Toplama Araçları	Yl	Dr	Toplam
Anket	75	6	81
Başarı Testleri	41	13	54
Ölçek	23	14	37
Doküman	33	0	33
Görüşme	19	8	27
Gözlem	6	5	11
Genel Toplam	197	46	243

Tablo 4.22 incelendiğinde hayat bilgisi alanında yapılmış olan tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla anketin (81) tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca başarı testlerinin de (54) sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Bununla birlikte tezler incelendiğinde görülmektedir ki veri toplama aracı olarak gözlemin (11) nadiren kullanıldığı söylenebilir.

Tablo 4.23. Tezlerin Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımları

Analiz Teknikleri	Yl	Dr	Toplam
t-testi	79	17	96
Betimsel İstatistikler	65	10	75
İçerik Analizi	50	5	55
Non-Parametrik Testler	15	5	20
ANOVA	8	7	15
MANCOVA	3	0	3
Genel Toplam	220	44	264

Tablo 4.23 incelendiğinde hayat bilgisi alanında yapılmış olan tezlerde veri analiz tekniklerinden t-testinin (96) çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. Fakat MANCOVA (3) tekniğinin nadiren tercih edildiği görülmektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada Hayat Bilgisi dersi alanında yapılmış olan, YÖK veri tabanına kayıtlı lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu amaçla tezlerin gerçekleştirildikleri lisansüstü düzeylerine, tezlerin hazırlandıkları üniversite ve anabilim dallarına, hazırlandıkları yıla, tezlerde kullanılan anahtar kelimelere, benimsenen araştırma yöntemlerine, veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları incelenmiştir.

Hayat Bilgisi dersi alanında daha çok yüksek lisans düzeyinde araştırma yapma eğiliminin olduğu söylenebilir.

1. Tezlerin gerçekleştirildikleri lisansüstü düzeylerine göre dağılımları nedir?

1988-2018 yılları arasında YÖK tez veri tabanında yer alan ve tez adında “Hayat Bilgisi” kelimesini içeren 172 lisansüstü tez çalışması incelenmiş ve bunlardan 145 tanesinin yüksek lisans, 26 tanesinin doktora ve 1 tanesinin sanatta yeterlik düzeylerinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaların ağırlıkla yüksek lisans düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Benzer sonuç Bektaş ve Karadağ (2013) tarafından yapılan çalışmada da elde edilmiştir. Söz konusu çalışma “Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi” ile yapılmış ve 2005-2012 yılları arasında 52 lisansüstü çalışmanın 46 tanesinin yüksek lisans, 6 tanesinin doktora düzeyinde olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni, doktora çalışmalarının daha üst düzey çalışma ve birikim gerektirmesi olabilir. Bir diğer sebep olarak yüksek lisans programlarının doktora programlarına göre ülke genelinde daha fazla sayıda olması gösterilebilir.

2. Tezlerin hazırlandıkları üniversite ve anabilim dalına göre dağılımları nedir?

Hayat Bilgisi alanında en fazla lisansüstü tez çalışmasını 20 tez ile Gazi Üniversitesi'nin yapmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlardan 15 tanesinin yüksek lisans ve 5 tanesinin doktora çalışması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Şimşek ve Diğerleri'nin (2009) yaptığı “İki Binli Yıllarda Türkiye'deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Gözlenen Eğilimler” adlı çalışmada, araştırma kapsamına alınan 2010-2016 yılları arasında yurt içinde yapılmış 49 bilimsel çalışmadan oluşan tezlerin en fazla Gazi Üniversitesi'nde (%19,2) yapıldığını belirtmiştir.

Gazi Üniversitesi'nin bu anlamda ilk sırayı almasının birkaç nedeni olabilir.

Bunlardan biri Gazi Üniversitesi'nin ilk eğitim fakültelerinden biri olan ve köklü bir yapıya sahip olan Gazi Eğitim Fakültesi'ne sahip olması gösterilebilir. Buna bağlı olarak söz konusu fakültenin sahip olduğu öğretim elemanı ve öğrenci sayısı yönünden diğer üniversitelerin eğitim fakültelerinkinden daha fazla olması olabilir. Bir başka neden ise Gazi Eğitim Fakültesi'ne bağlı birimlerdeki yüksek lisans ve doktora programlarının diğer üniversitedekilerden daha önceki yıllarda açılmış olması olabilir.

Bu başlık altında elde edilen sonuçlardan biri de Hayat Bilgisi alanında en fazla çalışmanın 17 tez ile İlköğretim Anabilim Dalı'nda yapılmış olmasıdır. Bu çalışmalardan 16 tanesinin yüksek lisans düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayat Bilgisi dersine yönelik yapılmış olan tezlerden 57 tanesinin Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hayat Bilgisi ile ilgili tez çalışmalarının en çok İlköğretim Anabilim Dalı'nda ve buna bağlı olarak Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yapılmış olmasının Hayat Bilgisi'nin konu alanı olarak İlköğretim'de ve de Sınıf Öğretmenliği'nde olması gösterilebilir. Nitekim Hayat Bilgisi bir ders olarak ilköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflarda okutulmaktadır.

Hayat Bilgisi ile ilgili tez çalışmalarının en çok İlköğretim Anabilim Dalı'nda ve buna bağlı olarak Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yapılmış olmasının bir başka nedeni söz konusu anabilim dalının yükseköğretimdeki tarihi ile ilgili olduğuna bağlanabilir.

Eğitim Yüksek Okullarının öğrenim süresi 1989-90 öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmış ve 1992 yılında Eğitim Fakülteleri'ne bağlı olarak Sınıf Öğretmenliği Bölümü hâline getirilmiştir. Eğitim Fakülteleri içindeki Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin sayısı 1990 yılında 24 iken yeni açılan Eğitim Fakülteleri ile birlikte 2003 yılında 70'e yaklaşmış bulunmaktadır. 2019 yılı itibariyle YÖK verilerine göre toplamda 82 adet üniversite bulunmaktadır (YÖK, 2019). Devlet üniversitelerinin yanı sıra vakıf üniversiteleri de Eğitim Fakültesi açarak bu konuda önemli adımlar atmaya başlamışlardır (MEB, 2003).

Tezlerin hazırlandıkları yıla göre dağılımları nedir?

Hayat Bilgisi dersi alanında en fazla araştırmanın 2010 ve 2016 yıllarında yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yoğunlaşmasının sebebi öğretim programında yapılan değişiklikler olabilir. Benzer şekilde İnci ve Kandır (2017) yılında yaptıkları "Okul Öncesi Eğitim'de Dijital Teknolojinin Kullanımıyla İlgili Bilimsel Çalışmaların Değerlendirilmesi" isimli çalışmada en fazla araştırmanın 2015 ve 2016 yıllarında

yapıldığı görülmektedir. Benzer şekilde Akaydın ve Kaya'nın (2015) "Türkiye'de İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan ve Ulusal İndeksli Dergilerde Yayınlanan Araştırmalara Yönelik Bir İnceleme" isimli çalışmalarında da 2010-2013 yılları arasında alanla ilgili çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Son iki yıla baktığımızda alana yönelik çalışmaların nispeten azaldığı söylenebilir.

3. Tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımları nelerdir?

Hayat Bilgisi alanında yapılmış çalışmalarda en fazla geçen anahtar kelime 76 ile "Hayat Bilgisi" anahtar kelimesidir. Bu anahtar kelimeyi "Yöntem ve Teknikler" kategorisi ile betimlenen anahtar kelimeler 71, "Program" kategorisi ile betimlenen anahtar kelimeler ise 60 defa kullanıldığı tespit edilmiştir. Hayat bilgisi alanında yapılan 172 tezden 76'sinde hayat bilgisi ifadesinin en çok geçen anahtar kelime olarak yer alması beklenen bir durum olarak yorumlanabilir. Fakat 172 tezin adında Hayat bilgisi ifadesinin yer alıp yaklaşık 100 tanesinde anahtar kelime olarak hayat bilgisinin kullanılmamış olması tezlerde anahtar kelime seçiminin hatalı ya da eksik olduğu sonucunu ortaya çıkarabilir.

4. Tezlerde benimsenen araştırma yöntemlerine göre dağılımları nedir?

Hayat Bilgisi alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda 61 tanesinin tarama modelini tercih edildiği görülmektedir. Farklı olarak İnci ve Kandır (2017) yılında yaptıkları "Okul Öncesi Eğitim'de Dijital Teknolojinin Kullanımıyla İlgili Bilimsel Çalışmaların Değerlendirilmesi" isimli çalışmada tezlerin %38,3'ünün deneysel bir yöntemle dayandığı sonucuna ulaştığı görülmektedir. Benzer şekilde Akaydın ve Kaya'nın (2015) "Türkiye'de İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan ve Ulusal İndeksli Dergilerde Yayınlanan Araştırmalara Yönelik Bir İnceleme" isimli çalışmalarında da 2010-2013 yılları arasında alanla ilgili çalışmaların %42'sinde tarama modelinin tercih edildiği görülmektedir.

Veriler ve alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmaların genellikle var olan durumu ortaya koymayı amaçladığı, görülmektedir. Hayat bilgisi öğretimine yönelik geliştirme ve günümüz koşullarına uygun hale getirmeye yönelik çalışmaları az sayıda kaldığı söylenebilir.

5. Tezlerin veri toplama ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları nedir?

Hayat bilgisi alanında yapılmış olan tezlerde veri toplama aracı olarak 80 tanesinin anketi tercih ettiği görülmektedir. Benzer şekilde Bektaş ve Karadağ (2013) yılında

yaptıkları “Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında veri toplama aracı olarak 21 yüksek lisans ve 1 doktora tezi ile anket olarak belirlenmiştir. Ek olarak Bektaş, Dündar ve Ceylan’ın (2013) yaptığı “Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (USOS) Bildirilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında 2006-2010 yılları arasında hazırlanan 705 adet sözlü bildirilerde veri toplama aracı olarak 176 bildiride anket kullanıldığı görülmektedir.

Hayat bilgisi alanında yapılmış olan tezlerde veri analiz tekniklerinden 96 tanesinin t-testinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Yaşar ve Papatğa (2015) yılında yaptıkları “İlkokul Matematik Derslerine Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” adlı çalışmasında da araştırmacıların en çok t-testini kullandığı görülmektedir. Yine ek olarak Akaydın ve Kaya’nın (2015) “Türkiye’de İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan ve Ulusal İndeksli Dergilerde Yayımlanan Araştırmalara Yönelik Bir İnceleme” isimli çalışmalarında da 2010-2013 yılları arasında alanla ilgili çalışmaların %50’sinde anket ve ölçeklerin tercih edildiği görülmektedir.

5.2. ÖNERİLER

İleride yapılacak olan çalışmalar için aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- Hayat Bilgisi alanında yapılan çalışmaların doktora düzeyinde yeterince çalışılmadığı görülmektedir. Yüksek lisansa oranla daha kapsamlı incelemelerin yapıldığı doktora düzeyi çalışmaların Hayat Bilgisi alanı içinde yapılması önerilir.
- Hayat Bilgisi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların çoğunluğunun Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı görülmektedir. Üniversitelerin akademik olarak gelişmelerini ve ön plana çıkmalarını sağlayan akademik çalışmaların diğer üniversitelerde de Hayat Bilgisi alanında yapılması önerilir.
- Hayat Bilgisi alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda ekseriyetle tarama yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Hayat Bilgisi programının geliştirilmesi adına var olan durumu ortaya koyan çalışmalar yerine farklı yöntemler kullanılarak programın iyileştirilmesine katkı sağlayan çalışmaların yapılması önerilebilir.
- Tez adında Hayat Bilgisi olmasına rağmen anahtar kelime olarak Hayat Bilgisinin kullanılmamış olması tezlerde anahtar kelime seçiminin hatalı ya da eksik olduğu sonucu görülmektedir. Bu bağlamda tez yazarların ve ilgili tezlerin danışmanlarının bu durumu

dikkate almaları önerilebilir.

- Hayat Bilgisi alanında yapılacak olan çalışmalarda var olan durumu ortaya koymakla birlikte alanın geliştirilmesine ve günümüz şartlarına uyumlu hale getirilmesine yönelik çalışmalarında yapılması önerilir.

- Bu çalışmada Hayat Bilgisi dersi üzerine nitel bir meta-analiz yapılmıştır. Hayat Bilgisi dersi üzerine nicel meta-analiz çalışmalarının yapılması önerilir.

KAYNAKÇA

- Akaydın, B., Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayımlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 251-264.
- Akçıl, M. (1995). *Ortalamalar arası etki genişliklerinin meta-analizi* (Biyostatistik Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alak, G. (2011). *Hayat Bilgisi Öğretim Programı Öğelerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aykaç, N. (2011). Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşundan Günümüze Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Programı Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi, *İlköğretim Online*, 10(2), 406-420.
- Başaran, İ. (1994). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası
- Belet, Ş. D. (1999). *İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bickman, L. (1997). Evaluating evaluation: Where do we go from here?. *Evaluation Practice*. 18, 1–16.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Candan, D. G. ve Ergen, G. (2014). 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Chambers, E. (2004). An Introduction to meta-analysis with articles from The Journal of Educational Research (1992–2002). *The Journal of Educational Research*. 98(1), 35–44.
- Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th ed.)*. New York, NY, US: Routledge/Taylor ve Francis Group.
- Çakır, G. (2007). *Yeni Hayat Bilgisi Programında Yer Alan Kazanımların Önerilen Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleştirilebilir Düzeyinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Çepni, S. ve Küçük, M. (2002). *Fen bilgisi öğretmenlerinin eğitim araştırmaları hakkındaki düşünceleri*. V. Ulusal Fen bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 16-18 Eylül, Ankara.
- Çilenti, K. (1998). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Demir, S. (1998). *Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Açısından Hayat Bilgisi Programlarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Durlak, J. A. (1995). *Understanding meta-analysis*. Washington, DC.: American Psychological Association.
- Egger M., Smith G.D. (1997). *Meta-Analysis, Potentials and promises*. BMJ, 315.

- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş Üçüncü Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Evrekli, E., İnel, D., Deniz, H. ve Günay Balım, A. (2011). Fen Eğitimi Alanındaki Lisansüstü Tezlerdeki Yöntemsel ve İstatistiksel Sorunlar. *İlköğretim Online*, 10 (1), 206-218
- Gözütok, F., Taş, İ., Rüzgar, M., Akçatepe, A., Yetkiner, A. (2015). İlkokul Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Kitaplarının Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14 (3).
- Gülcan, M. vd. (2003). *Türkiye’de İlköğretim (Dünü, Bugünü ve Yarını)*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güven, M. G. (2010). *Türkiye’de İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programı Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye’de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükönder, H., Efe, E., Şahin, M., ve Üçkardeş, F. (1999). Meta Analizde Modeller ve Kullanılan Yöntemler. *Science*, 2000, 2005.
- Littell, J. H., Corcoran, J., ve Pillai, V. (2008). *Systematic Reviews and Meta-analysis*. New York: Oxford University Press.
- MEB. (2003). Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.
- MEB. (2009). *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mortimore, P. (2000). Does educational research matter? *British Educational Research Journal*, 26(1), 5-24.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Programı'nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). 1998-2005 hayat bilgisi ders programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği). *Millî Eğitim*, 172, 40-54.
- Özcan, Ş. (2008). *Eğitim yöneticisinin cinsiyet ve hizmetiçi eğitim durumunun göreve etkisi: Bir meta analitik etki analizi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özçetin, A. (2000). *1998 İlköğretim Hayat Bilgisi 3. Sınıf Programının Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- Özenç, M. ve Özenç, E. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171, 13-28.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2004). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları*. C. Öztürk ve D. Dilek, (Ed.), Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (s.47-81). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Öztürk, C., Dilek, D. (2002). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sağlam, M. ve Yüksel, İ. (2007). Program değerlendirmede meta-analiz ve meta-değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18.
- Scriven, M. (1991). *Evaluation thesaurus*. Newbury Park: Sage.
- Sönmez, V. (2005). Bilimsel araştırmalarda yapılan yanlışlıklar. *Eurasian Journal of Educational Research*, 5 (18), 236-252.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sunğur, B. (2012). *Bilgisayar Destekli Öğretimin İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi Üzerine Meta Analiz Çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersi Programlarının Gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/8.
- Şimşek, S. (2005). *Örnek Olaya Dayalı Öğretimin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Topçu, P. (2009). *Cinsiyetin Bilgisayar Tutumu Üzerindeki Etkisi: Bir Meta analiz çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türkeş, S. (2008). *İlköğretim 1. Kademe 1-3 Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Yer Alan Okul Heyecanı Temasının Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Balıkesir İli Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Balıkesir ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Uşak İli Örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ural, A. ve İ. Kılıç. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Variş, F. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme, "Teori ve Teknikler"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayıncılık.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Özsaygı Düzeyleri, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Empati Düzeylerine Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Widmer, T. (2002). *Evaluation standards in the context of sustainability*. Easy-ECO Evaluation of Sustainability Euro Conference. Vienna.
- Wolf, F. M. 1986. *Meta-analysis quantitative methods for research synthesis*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (7). 849-858.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. ve Turan, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki değerlerin kazandırılma sürecine yönelik görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 420-437.
- YÖK (1983). *Lisansüstü Eğitim-Öğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliği*. 03.03.1983 tarihli ve 17976 sayılı Resmi Gazete, [Online]: <http://www.mevzuat.gov.tr/Yonetmelikler.aspx> adresinden 10.11.2018 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (2019). *Sınıf Öğretmenliği Programı Bulunan Tüm Üniversiteler*, [Online]: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10183> adresinden 30.09.2019 tarihinde erişilmiştir.
- . Yücedağ, T. (2010). *2000-2009 Yılları Arasında Matematik Eğitimi Alanında Türkiye'de Yapılan Çalışmaların Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

EKLER

Ek 1: Araştırmada İncelenen Tezler

Yılı	Tezin Adı	Derecesi
1 1988	İlkokullarda okunan hayat bilgisi dersi programının değerlendirilmesi	Yüksek lisans
2 1994	İlkokul 2. sınıf hayat bilgisi dersini okutan öğretmenlerin bu dersteki etkinliklere ayırdıkları sürenin değerlendirilmesi	Doktora
3 1995	Öğretilebilir çocuklar okulu hayat bilgisi ders programının değerlendirilmesi	Yüksek lisans
4 1995	İlkokullarda hayat bilgisi dersinin etkinliği	Yüksek lisans
5 1996	İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde eğitsel oyunlar, erışı ve kalıcılık	Doktora
6 1997	İlkokul hayat bilgisi dersi müfredat programında demokrasi	Yüksek lisans
7 1998	Earged tarafından geliştirilen 1998 hayat bilgisi dersi programının program geliştirme ilkelerine uygunluk derecesi	Yüksek lisans
8 1998	Köy ve kent okullarında öğrenim gören öğrencilerin, hayat bilgisi, Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilgisi ders başarıları ile köy okulu öğrencilerin başarılarını etkileyen aile, öğretim, sosyal çevre ve davranışsal faktörler	Doktora
9 1998	İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarında tarih konularının işlenişi	Yüksek lisans
10 1998	Cumhuriyet döneminde program geliştirme açısından hayat bilgisi öğretim programlarının incelenmesi	Yüksek lisans
11 1998	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde problem çözme yönteminin öğrencilerin ders başarısına etkisi	Yüksek lisans
12 1998	İlköğretim okulları 2. ve 3. sınıf hayat bilgisi kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
13 1998	Hayat bilgisi kitaplarında resimleme ve metin ilişkisi	Sanatta yeterlik
14 1999	İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf hayat bilgisi ders programının amaçlarına ulaşma düzeyinin saptanması (Konya ili Yunak ilçesi örneği)	Yüksek lisans
15 1999	İlköğretim 1. kademe hayat bilgisi dersi öğretim programındaki eğitim durumlarının öğretim ilkelerine uygunluğunun öğretmen görüşleri açısından incelenmesi	Yüksek lisans
16 1999	Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi	Yüksek lisans
17 1999	İlköğretim kurumlarında uygulanan hayat bilgisi programının değerlendirilmesi	Yüksek lisans

18	1999	İlköğretim okulları 1. kademedede hayat bilgisi dersinin müzik destekli ve geleneksel yaklaşımla işlenmesinin öğrenci başarısı açısından karşılaştırılması	Yüksek lisans
19	2000	1998 ilköğretim hayat bilgisi 3. sınıf programının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi	Yüksek lisans
20	2000	İlköğretimde Hayat Bilgisi dersinin drama ile verilmesinin dersin öğrenilmesine ve çocukların benlik kavramlarına etkisinin incelenmesi	Yüksek lisans
21	2001	Hayat bilgisi ders programının değerlendirilmesi	Yüksek lisans
22	2001	Hayat bilgisi öğretiminde programlandırılmış öğretimin erişimi ve kalıcılığa etkisi	Doktora
23	2001	Çoklu zeka kuramının hayat bilgisi dersinde öğrenme sürecine etkisi	Yüksek lisans
24	2001	Türkiye'de hayat bilgisi öğretim programlarının tarihsel gelişimi	Yüksek lisans
25	2001	İlköğretim okulları hayat bilgisi dersinde kullanılan dramatizasyon yönteminin etkililiği	Yüksek lisans
26	2001	Hayat bilgisi öğretimi	Yüksek lisans
27	2001	İlköğretim okulu hayat bilgisi ders içeriğinin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi	Yüksek lisans
28	2002	İlköğretim I. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarında bulunan resimlerin çocuğun eğitimine etkileri	Yüksek lisans
29	2002	İlköğretimde hayat bilgisi öğretiminde öğretmenlerin kullandıkları metotlar ve öğretmenlerin kullanılan metotlarla ilgili görüşleri	Yüksek lisans
30	2002	1998 ilköğretim hayat bilgisi dersi programına ilişkin öğretmen görüşleri	Yüksek lisans
31	2002	Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin meslek ve sanat seçiminde etkisi ve rolü	Yüksek lisans
32	2002	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde 'biyolojik çeşitlilik ve erozyon' konularının anlamlı öğrenme kuramına dayalı olarak öğretiminin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi	Yüksek lisans
33	2003	İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders içeriğine ilişkin eğitim fakültesi ilköğretim bölümü sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumları	Yüksek lisans
34	2003	İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde, bilgi haritası ve inceleme-soru sorma-okuma-bakmadan cevaplama-gözden geçirme stratejilerinin akademik başarı ve kalıcılığa etkisi	Doktora
35	2003	İlköğretim okulları 3. sınıf hayat bilgisi ders içeriğinin öğretmen görüşlerine göre, bazı değişkenler açısından yeterlilik düzeyi (standart belirleme - Erzurum ili örneği)	Doktora

36	2003	İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde öğrenme paketi kullanımının öğrencinin başarısına, tutumuna ve yaratıcılığına etkisi	Yüksek lisans
37	2004	Eğitim fakültesi ilköğretim bölümü sınıf öğretmenliği anabilim dalı hayat bilgisi öğretim programlarının ilköğretim hayat bilgisi öğretim programlarına uygunluğu	Yüksek lisans
38	2004	Çözümlemeli öykü yönteminin hayat bilgisi başarısı, tutum ve düşünme becerileri üzerindeki etkileri	Yüksek lisans
39	2004	Çoklu Zekâ Kuramını temel alan etkinliklerin hayat bilgisi dersinde öğrenci erişimine ve kalıcılığa etkisi	Yüksek lisans
40	2004	Milli Eğitim Politikalarının hayat bilgisi ders kitaplarına yansması	Yüksek lisans
41	2004	İlköğretim hayat bilgisi dersi kitaplarının öğretim programının hedeflerine ve ders kitabı özelliklerine uygunluk bakımından değerlendirilmesi	Yüksek lisans
42	2004	Çoklu zeka kuramına göre hayat bilgisi dersinde sınıf içi etkinliklerinin incelenmesi	Yüksek lisans
43	2005	İlköğretim okulu orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklar için hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
44	2005	İlköğretim okullarında hayat bilgisi öğretiminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi (Konya örneği)	Yüksek lisans
45	2005	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde görsel öğrenmestiline göre düzenlenen öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve kalıcılığına etkisi	Doktora
46	2005	İlköğretim I. kademe 1.2.3. sınıflarda okutulan hayat bilgisi öğretiminde yaparak yaşayarak öğrenme metodunun uygulanmasına yönelik bir değerlendirme	Yüksek lisans
47	2005	İşbirlikli öğrenmenin hayat bilgisi dersinde sosyal beceriler erişimi ve hatırd tutma üzerindeki etkileri	Yüksek lisans
48	2005	İşitme engelli öğrencilere disiplinlerarası öğretim yaklaşımına dayalı hayat bilgisi öğretiminin incelenmesi: Eylem araştırması	Yüksek lisans
49	2005	Örnek olaya dayalı öğretimin ilköğretim hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi	Doktora
50	2005	İlköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırd tutma düzeyi üzerindeki etkileri	Yüksek lisans
51	2005	Çoklu zeka kuramına göre düzenlenen hayat bilgisi dersi öğretim etkinliklerinin öğrenci başarı tutumuna etkisi	Yüksek lisans
52	2006	2004 hayat bilgisi pilot programının, 1998 hayat bilgisi programıyla karşılaştırılması	Yüksek lisans
53	2006	İlköğretim hayat bilgisi sosyal bilgiler müfredatlarının tarih konularında eğitim materyali olarak resmin kullanılması	Yüksek lisans

54	2006	Hayat bilgisi dersi öğretim programı pilot uygulaması ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi	Yüksek lisans
55	2006	İlköğretim programında okutulmakta olan hayat bilgisi derslerinin, öğrencileri fen bilgisi derslerine hazırlamadaki etkileri	Yüksek lisans
56	2006	2005 ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak ili örneği)	Yüksek lisans
57	2006	Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)	Yüksek lisans
58	2006	1962 ve 2005 yılları arası hayat bilgisi, Türkçe ve sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan Atatürk kavramının içerik analizi	Yüksek lisans
59	2006	2005-2006 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okutulan, ilköğretim hayat bilgisi ders kitaplarının grafik tasarım açısından incelenmesi	Yüksek lisans
60	2006	İlköğretim okulları 2. sınıf hayat bilgisi dersinde müzik destekli öğretim yöntemleri kullanılmasının öğrenci kazanımlarına etkisi (Ankara Altınordu İlköğretim Okulu örneği)	Yüksek lisans
61	2007	Hayat bilgisi öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin akademik başarı, yaratıcı düşünme, kalıcılık, hayat bilgisi dersine karşı tutum düzeylerine etkisi	Yüksek lisans
62	2007	İlköğretim 1.,2. ve 3. sınıf hayat bilgisi ders programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Kars ili örneği)	Yüksek lisans
63	2007	İlköğretim okulu hayat bilgisi dersi programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği)	Doktora
64	2007	İlköğretim 1.sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
65	2007	Kavram analizi stratejisinin öğrencilerin kavram öğrenme başarısı ve hayat bilgisi dersine ilişkin tutumlarına etkisi	Doktora
66	2007	Yeni hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilme düzeyinin belirlenmesi	Yüksek lisans
67	2007	İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri	Yüksek lisans
68	2007	Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin ve öğrencilerin farklı baskın zekâ gruplarında yer almalarının proje başarıları ve tutumlarına etkisi	Doktora
69	2007	Hayat bilgisi dersi açısından Türkiye Fransa karşılaştırması	Yüksek lisans
70	2007	2005-2006 öğretim yılı ilköğretim okulları hayat bilgisi ders kitaplarının pedagojik açıdan değerlendirilmesi	Yüksek lisans

71	2008	İlköğretim hayat bilgisi ders kitaplarının 2005 hayat bilgisi ders programında yer alan becerileri uygunluk düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
72	2008	İlköğretim birinci kademe 3. sınıf öğrencilerinin televizyon izleme sürelerinin hayat bilgisi dersindeki başarılarına etkisi	Yüksek lisans
73	2008	İlköğretim 1. kademe 1-3 sınıf hayat bilgisi dersinde yer alan okul heyecanım temasının kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri(Balıkesir ili örneği)	Yüksek lisans
74	2008	İstasyonlarda öğrenme modelinin hayat bilgisi dersindeki üst düzey beceri erişimine etkisi	Yüksek lisans
75	2008	Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere hayat bilgisi öğretiminde doğrudan öğretim yöntemi ve şematik düzenleyiciyle öğretimin karşılaştırılması	Yüksek lisans
76	2008	III. sınıf yeni hayat bilgisi dersi programı kazanımlarının gerçekleşme düzeyi	Yüksek lisans
77	2008	2005 İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri	Yüksek lisans
78	2008	İlköğretim 2. ve 3. sınıf öğrencilerine sınıf ve okul kuralları'nın hayat bilgisi dersi programı çerçevesinde drama tekniğiyle öğretiminin kalıcılığa etkisi	Yüksek lisans
79	2008	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde sorgulama merkezli etkinliklerle yapılan proje çalışmalarındaki öğrenci performansının değerlendirilmesi	Yüksek lisans
80	2008	İlköğretim 1. kademe birinci sınıf Türkçe-matematik ve hayat bilgisi ders kitaplarındaki illüstrasyonların grafiksel açıdan incelenmesi	Yüksek lisans
81	2009	1998 ve 2004 İlköğretim Programlarına göre hazırlanan Hayat bilgisi ders kitaplarının içerik ve kullanılabilirlik açılarından karşılaştırılması	Yüksek lisans
82	2009	2005 Hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)	Yüksek lisans
83	2009	İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal - duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisi	Yüksek lisans
84	2009	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
85	2009	Yeni ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıf hayat bilgisi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar	Yüksek lisans
86	2009	İlköğretim hayat bilgisi programının eleştirel düşünceye yönelik kazanımlarının ulaşılabilirlik düzeyi	Yüksek lisans
87	2009	2005 hayat bilgisi 3. sınıf programı içeriği hakkında öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Balıkesir ili örneği)	Yüksek lisans

88	2009	Hayat bilgisi öğretim programındaki duyuşsal yoğunluklu kazanımların değerlendirilmesi	Doktora
89	2009	Derste zaman yönetimi: İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik bir inceleme	Yüksek lisans
90	2010	Örnek olay yönteminin hayat bilgisi dersi öğrenme ortamlarında kullanımının etkililiği	Yüksek lisans
91	2010	Yapılandırmacı hayat bilgisi programının uygulanması: Bir durum çalışması	Doktora
92	2010	İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları	Yüksek lisans
93	2010	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşleri	Yüksek lisans
94	2010	Hayat bilgisi öğretiminde kavram karikatürü yaklaşımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi	Yüksek lisans
95	2010	İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Yüksek lisans
96	2010	Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi	Yüksek lisans
97	2010	Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde edindikleri demokrasi ve demokratik yaşamla ilgili kavramlara ilişkin oluşturdukları metaforların hermeneutic yaklaşımla incelenmesi	Yüksek lisans
98	2010	Hayat bilgisi dersi öğretim programının etik bilinç geliştirme açısından öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi	Yüksek lisans
99	2010	Türkiye'de ilköğretim hayat bilgisi dersi programı değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler	Yüksek lisans
100	2010	Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
101	2010	Hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Şanlıurfa ili örneği)	Yüksek lisans
102	2010	Sınıf öğretmenlerinin 2009 hayat bilgisi öğretim programında belirtilen strateji, yöntem ve teknikleri uygulamadaki yeterlik düzeylerinin belirlenmesi	Yüksek lisans
103	2011	Otistik çocuklara hayat bilgisi dersi ailemiz teması içinde geçen kavramların öğretiminde semantik (anlamsal) kavram haritalarının kullanımının etkililiği	Yüksek lisans
104	2011	İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi: Balıkesir ili örneği	Yüksek lisans
105	2011	İlköğretim hayat bilgisi ders programında yer alan duyuşsal kavramların gelişim, program ve beceri açısından incelenmesi	Yüksek lisans
106	2011	Hayat bilgisi dersinin öğrencileri fen öğrenmeye hazırlamadaki etkisinin öğretmen düşüncelerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
107	2011	Oyunla öğretim yönteminin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersi başarısı ve tutumuna etkisi	Yüksek lisans

108	2011	Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)	Yüksek lisans
109	2011	İlköğretimde hayat bilgisi dersinde probleme dayalı öğrenme yöntemi uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ürünlerine etkisi	Yüksek lisans
110	2011	Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
111	2011	İlköğretim hayat bilgisi programı karakter eğitimi boyutunun öğrencilerin tipik performanslarına dayalı olarak değerlendirilmesi: Kırşehir örneği	Doktora
112	2011	Hayat bilgisi dersinde karikatürlerle öğretimin öğrenci başarısına etkisi	Yüksek lisans
113	2012	Yaratıcı drama yönteminin Hayat Bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi	Yüksek lisans
114	2012	Hayat bilgisi dersinde beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin başarılarına tutumlarına ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Doktora
115	2012	İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları: Siirt ili örneği	Yüksek lisans
116	2012	2005 hayat bilgisi öğretim programının Piaget'nin çocukta animizm (canlılık) olgusuna uygunluğu	Yüksek lisans
117	2013	İlkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanımının öğrencilerin başarı ve tutum gelişimleri üzerindeki etkisi	Doktora
118	2013	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları (Malatya ili örneği)	Yüksek lisans
119	2013	Hayat bilgisi dersi programının karakter eğitimi açısından öğretmen ve öğrenci perspektiflerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
120	2013	İlkokul 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik geliştirilen doğa eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin doğa algılarına etkisi	Yüksek lisans
121	2013	3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi	Yüksek lisans
122	2013	İlköğretim birinci sınıf hayat bilgisi dersindeki fen kavramlarının drama yöntemiyle öğretiminin öğrenmedeki başarı ve kalıcılığa etkisi	Yüksek lisans
123	2013	İşbirlikli öğrenme yönteminin ilköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde öğrenci başarısına etkisi	Yüksek lisans
124	2013	Hayat bilgisi dersi öğretim programının araştırma becerilerine ulaşabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma	Yüksek lisans

125	2014	Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimprogramının öğrencilerin özsayı düzeyleri, sosyal problemçözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi	Doktora
126	2014	Hayat bilgisi dersindeki kazanımların öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine katkısına yönelik öğretmen görüşlerinin ve uygulamalarının incelenmesi	Yüksek lisans
127	2014	Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğrenme ortamlarında portfolyo kullanımı: Bir eylem araştırması	Yüksek lisans
128	2014	İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer algıları üzerine etkisi	Yüksek lisans
129	2014	Cumhuriyetten (2013) günümüze (2013) ilköğretim birinci kademe hayat bilgisi ve fen ve teknoloji öğretim programlarının 'çevre eğitimi' açısından incelenmesi	Yüksek lisans
130	2014	Hayat bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde halk ozanlarının önemi: Neşet Ertaş bağlamında bir inceleme	Yüksek lisans
131	2014	İlköğretim 3.sınıf hayat bilgisi dersinde 'sorumluluk' değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi	Doktora
132	2014	İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, demokratik tutumlarına ve yansıtıcı düşünme becerilerine etkisi	Yüksek lisans
133	2015	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hayat bilgisi dersinin şarkı ile ve doğrudan öğretim yöntemiyle sunulmasının etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması	Yüksek lisans
134	2015	İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi programındaki değerlerin öğretmen ve veli görüşlerine göre incelenmesi	Yüksek lisans
135	2015	Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Bursa ili örneği	Yüksek lisans
136	2015	Hayat bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları	Yüksek lisans
137	2015	Medya destekli öğretimin hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi	Doktora
138	2015	Hayat bilgisi öğretim programlarında yer almış girişimci birey özelliklerinin incelenmesi ve bu özelliklerin kazandırılabilirliğinin değerlendirilmesi	Yüksek lisans
139	2015	Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları	Doktora
140	2015	Hayat bilgisi ders kitaplarında yer alan değerlerin içerik analizi (1948-2012)	Yüksek lisans
141	2015	İlkokul 2. sınıf hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi	Yüksek lisans

142	2015	Hayat bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi	Yüksek lisans
143	2015	İlkokul hayat bilgisi dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi	Yüksek lisans
144	2016	Hayat Bilgisi öğretim programındaki değerler bağlamında Hayat Bilgisi ders kitapları ile yüz temel eser listesindeki ulusal masalların karşılaştırılması	Yüksek lisans
145	2016	Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine yönelik tutum ve öz yeterlikleri ile hayat bilgisi dersinde kullanımına ilişkin görüşleri	Yüksek lisans
146	2016	Uygulanan hayat bilgisi öğretim programı'nın yerelleşmesine yönelik ihtiyaç analizi	Yüksek lisans
147	2016	Hayat bilgisi dersinde liderlik becerisinin kazandırılmasının sınıf öğretmeni görüşlerine göre incelenmesi	Doktora
148	2016	İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinde sosyal beceri eğitim programının etkisinin sınanması: Bir eylem araştırması	Doktora
149	2016	Hayat bilgisi dersinde senaryo tabanlı öğrenme yöntemi ile kavram öğretiminin öğrencilerin başarı, tutum ve öğrenme kalıcılığına etkisi	Yüksek lisans
150	2016	Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf hayat bilgisi derslerinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri	Yüksek lisans
151	2016	Hayat Bilgisi dersi öğrenme ortamlarına çoklu zeka kuramının müziksel zeka alanını eklelemek: Bir eylem araştırması	Yüksek lisans
152	2016	İlkokul 3. sınıf öğrencilerin hayat bilgisi programında yer alan kişisel nitelikleri kazanma düzeylerinin incelenmesi	Yüksek lisans
153	2016	Hayat bilgisi dersindeki değerlere yönelik öğrenci görüşleri ve edinim durumları	Yüksek lisans
154	2016	Birleştirilmiş ve müstakil sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi öğretim programındaki özgüven, yardımseverlik ve yeniliğe açıklık değerlerini kazanma düzeyleri	Yüksek lisans
155	2016	Hayat bilgisi dersi için hazırlanan öz düzenlemeli öğrenme modeli destekli etkinliklerin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisi	Yüksek lisans
156	2016	Örnek olay yönteminin Hayat bilgisi dersinde uygulanmasına yönelik bir eylem araştırması	Doktora
157	2017	Hayat bilgisi dersinde kullanılan farklılaştırılmış öğretim modelinin, öğrencilerin başarı düzeyleri ve tutumlarına etkisi	Doktora
158	2017	2009 hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
159	2017	Hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ordu ili örneği)	Yüksek lisans
160	2017	Hayat bilgisi dersinde otantik görev temelli öğrenme ortamlarının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ve öğrenme süreçlerine yansması	Doktora

161	2017	Zihinsel engelli çocuklara hayat bilgisi kavramlarının öğretiminde akıllı oyuncaklar	Doktora
162	2017	Hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri	Yüksek lisans
163	2017	İlkokul hayat bilgisi dersinde bilişim teknolojileri destekli yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin ders başarısına ve tutumuna etkisi	Yüksek lisans
164	2017	Türkiye'de 2005-2017 yılları arasında izlenen eğitim politikalarının ilkökul hayat bilgisi dersi öğretim programlarına yansımalarının değerlendirilmesi	Yüksek lisans
165	2017	Hayat bilgisi ders kitaplarında yer alan eleştirel düşünme becerisi kazanımlarına ait etkinliklerin incelenmesi	Yüksek lisans
166	2017	Hayat bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi	Yüksek lisans
167	2018	Çizgi filmlerde yer alan değerlerin ilkökul hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler çerçevesinde incelenmesi	Yüksek lisans
168	2018	Hayat bilgisi dersi, 'dün, bugün, yarın' temasında sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin değerlendirilmesi	Yüksek lisans
169	2018	Hayat bilgisi dersi bağlamında değerler eğitimi: Aile birliğine önem verme	Yüksek Lisans
170	2018	İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarıyla demokratik tutumları arasındaki ilişki	Yüksek Lisans
171	2018	Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans
172	2018	İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi dersi kılavuz kitabındaki okul heyecanım temasında yer alan etkinliklerin ara disiplin kazanımları açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Yüksek lisans

ÖZGEÇMİŞ

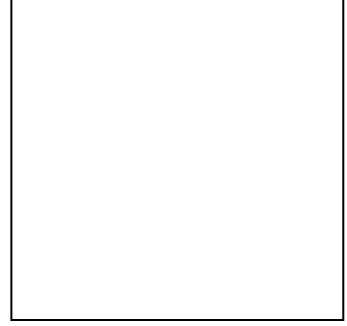
Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Fadime Dağıstan

Doğum Yeri ve Yılı : Kırşehir,1992

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : fadime.grbz@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lisans : Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans: AEÜ, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim
Dah